

Begroting 2009

Definitief

Vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur
op 12 november 2008

Inhoudsopgave

1	Aanbieding	3
2	Samenvatting	5
2.1	Inleiding	5
2.2	Opbouw begroting	5
2.3	Belangrijkste onderwerpen.....	6
2.4	Financieel middelenkader	9
3	Bestuurlijke thema's en bijbehorende programma's.....	12
3.1	Thema veiligheid	12
3.2	Thema voldoende water.....	17
3.3	Thema schoon water	24
3.4	Thema lastendruk	29
3.5	Thema tevredenheid belanghebbenden	33
3.6	Thema maatschappelijk verantwoord ondernemen.....	35
4	Begroting in één oogopslag	39
5	Overig.....	40
5.1	Weerstandsvermogen en reservepositie	40
5.2	Onttrekkingen aan voorzieningen	41
5.3	Bedrijfsvoering	42
5.4	EMU-saldo.....	43
5.5	Treasury	44
5.6	Verbonden partijen.....	45
5.7	Investeringen.....	46
6	Risicoparagraaf.....	51
	Besluit.....	52
	Bijlage 1: Productenoverzicht.....	53
	Bijlage 2: Staat van personeelslasten.....	56

1 Aanbieding

Hierbij bieden wij u de begroting 2009 van De Stichtse Rijnlanden aan. Deze begroting geeft inzicht in de voornemens die het waterschap heeft voor het jaar 2009. Uit deze voornemens volgen de kosten en opbrengsten per bestuurlijk thema en de bijbehorende programma's.

Missie

De missie van De Stichtse Rijnlanden luidt als volgt:

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden zorgt als waterautoriteit voor veilige dijken, droge voeten en schoon water. Kernwaarden bij onze aanpak zijn duurzaamheid, kwaliteit, resultaatgericht, innovatief en efficiënt. We zijn zichtbaar en bereikbaar voor de inwoners van ons gebied. We werken intensief met andere partijen samen, want waterbeheer kan niet los gezien worden van de samenleving. De Stichtse Rijnlanden stemt het waterbeheer af op de eisen van de toekomst en werkt daartoe actief mee aan de totstandkoming van het waterbeleid.

Deze begroting is opgebouwd uit de kernthema's: "Veiligheid", "Voldoende water", "Schoon water", "Lastendruk", "Tevredenheid belanghebbenden" en "Maatschappelijk verantwoord ondernemen". Deze thema's omvatten de taken waar het waterschap in onze ogen voor staat. De volledige missieformulering zal uiteraard leidend zijn bij de uitvoering. De gekozen thema's dienen als uitgangspunt en als het bestuurlijke kader voor deze begroting.

Ontwikkelingen

Eén van de belangrijkste bestuurlijke ontwikkelingen in 2009 is de invoering van de nieuwe waterschapswet. Als gevolg van de nieuwe waterschapswet dienen zowel het waterschap als zijn accountant extra aandacht aan rechtmatigheid te besteden. Bij rechtmatigheid gaat het om het voldoen aan de wettelijke kaders en regelgeving. Het gaat dan om zowel de regelgeving van derden (zoals de Europese Unie en het Rijk) als om de eigen interne regelgeving. De nadruk ligt hierbij op de financiële rechtmatigheid: de rechtmatigheid in het kader van de accountantscontrole.

De accountant zal een goedkeurende verklaring afgeven als hij van mening is dat de baten en lasten en balansmutaties in de jaarrekening op een rechtmatige manier tot stand gekomen zijn. Het waterschap zal intern waarborgen moeten treffen dat financieel rechtmatig wordt gehandeld.

Medio 2008 is gestart met de invoering van risicomanagement. Daarmee worden risico's op een meer systematische manier in beeld gebracht en wordt het risicobewustzijn in de organisatie vergroot. Met de invoering van risicomanagement binnen De Stichtse Rijnlanden worden naast de risico's ook de oorzaken, gevolgen en bijbehorende beheersmaatregelen in beeld gebracht.

De effecten van het organisatieontwikkelingsprogramma Waterkracht zullen in 2009 hun verdere vruchten afwerpen. De samenwerking tussen de verschillende afdelingen zal versterkt worden. Dit bevordert onze effectiviteit en efficiëntie. De afgeronde ombuigingsoperatie ligt in het verlengde hiervan. In opdracht van het dagelijks bestuur heeft het directieteam de mogelijkheden om een stijgende trend in de kosten om te buigen onderzocht. Het totaal van de voorgestelde ombuigingsvoorstellen ligt in het eerste volledige boekjaar (2009) op 2,9 mio en groeit ruim 5,2 mio per jaar in 2012. Door het dagelijks bestuur is gekozen een deel van de voorstellen niet in gang te zetten. De uiteindelijk ombuiging bedraagt in 2009 ruim 2,5 mio en groeit tot 4,4 mio in 2012.

Verder hebben we een quickscan onderzoek laten uitvoeren om te toetsen in hoeverre wij in staat zijn om als bestuur en als organisatie om de missie van ons waterschap te realiseren. Onze conclusie is dat in aanvulling op Waterkracht een extra investering in onze organisatie en in onze mensen nodig, waarvan de voordelen ten gunste komen aan de taken van het waterschap.

In de planperiode wordt een bestuurlijke beslissing verwacht over de toekomst van de rwzi Utrecht. Met de gemeente wordt nagegaan of een rwzi gecombineerd met de gemeentelijke inspanning voor de realisering van binnenstedelijke woningbouw tot een maatschappelijk optimum kan leiden. Ook wordt er gekeken of er een rwzi elders aan de rand van de stad kan worden gebouwd.

Volgens de Wet op de Waterkeringen moeten de primaire waterkeringen eens in de vijf jaar getoetst worden op hun veiligheid. In 2009 en 2010 wordt voor deze waterkeringen de derde toetsingsronde uitgevoerd. Alle regionale waterkeringen voldoen uiterlijk in 2022 aan de veiligheidsnormen zoals die in de provinciale verordening zijn vastgesteld (d.w.z. toetsresultaat is minimaal "voldoende"). In 2009 zal, op basis van de evaluatie van de toetsing, bekeken worden of deze planning naar voren kan worden bijgesteld.

Eind 2009 wordt het Waterbeheerplan voor de periode 2009-2015 vastgesteld. De maatregelen om te voldoen aan de Kaderrichtlijn Water worden hierin juridisch verankerd.

Structuur van deze begroting

In de hoofdstukken 1 en 2 worden respectievelijk de aanbidding gedaan en een samenvatting gegeven. Hoofdstuk 3 is de vertaling van de thema's vanuit de missie. Dit is een uitwerking in de vorm van maatschappelijke doelstellingen. De hoofdstukken 4 tot en met 6 geven de financiële kaders weer, waaronder de investeringen, tarieven, treasury en het EMU-saldo.

Dijkgraaf en hoogheemraden,
dijkgraaf, P.J.M. Poelmann
secretaris-directeur, drs. E.Th. Meuleman

2 Samenvatting

2.1 Inleiding

Voor u ligt de begroting 2009. Samen met de voorjaarsnota 2008 vormt de begroting een nieuwe stap op weg naar een doelbewust en resultaatgericht waterschap. Dit past in het beeld van de nieuwe Waterschapswet, maar ook in de doelen van het organisatieontwikkelingstraject Waterkracht.

Met de presentatie van de missie in de voorjaarsnota heeft het bestuur de basis gelegd voor een inspirerende en samenbindende organisatie. De missie is bovendien richtinggevend en vormt daarmee de kapstok voor de doelstellingen die we binnen de verschillende beleidsvelden met elkaar willen realiseren.

2.2 Opbouw begroting

2.2.1 Structuur

De begroting is ingericht volgens de belangrijkste thema's van het waterschap. Voor deze begroting is gekozen om dicht bij de onderwerpen uit de missie te blijven en aansluiting te zoeken bij de rapportagevorm van de Unie van Waterschappen (UWV). Op die manier levert de begroting een bijdrage aan het versterken van de interne samenhang van de organisatie en wordt het verband tussen activiteiten en de gewenste resultaten duidelijker. Doel van deze aanpak is om het outputgericht sturen beter mogelijk te maken en vooralsnog er ook een richting aan te geven in de vorm van maatschappelijke doelstellingen. Zo wordt een discussie over de strategie en de hoofdlijnen van het beleid mogelijk. De thema's worden begeleid door een financieel kader. De financiële kaders van de thema's tevredenheid belanghebbenden en maatschappelijk verantwoord ondernemen zijn geïntegreerd in de andere thema's. We sturen wel op de doelstellingen van deze thema's. Onderstaand treft u een schema met daarin de bestuurlijke thema's en de onderliggende programma's. Per thema en programma zijn de begrote bedragen opgenomen.

Binnen elk thema zijn er de bestuurlijke programma's waarop het dagelijks bestuur stuurt. Hierin worden de concrete operationele doelstellingen toegelicht die het dagelijks bestuur voor ogen heeft om de algemene, maatschappelijke doelen uit de begroting te realiseren. De bestuurlijke programma's worden eveneens begeleid door een financieel kader.

De directie van De Stichtse Rijnlanden zal op operationeel niveau de operationele doelen van het dagelijks bestuur realiseren. De uitwerking hiervan wordt weergegeven in het jaarplan. De resultaten van de activiteiten van het waterschap moeten uiteindelijk leiden tot de maatschappelijke effecten die het algemeen bestuur voor ogen had.

De begroting is ingericht in overeenstemming met de Comptabiliteitsvoorschriften voor Waterschappen. Op grond hiervan is eveneens een aantal verplichte paragrafen opgenomen. Ook is een verdeling van bestuurlijke programma's naar BBP-producten opgenomen.

Tabel 1 – Overzicht Bestuurlijke thema's en programma's met begrote kosten 2009 (in € 1.000)

Bestuurlijke thema's	Kosten 2009	Bestuurlijke programma's	Kosten 2009
Veiligheid	9.076	▪ Primaire en regionale waterkeringen ▪ Calamiteitenzorg	8.893 183
Voldoende water	28.947	▪ Waterkwantiteitsbeheer ▪ Nationaal Bestuursakkoord Water (stand van zaken en maatregelen)	25.991 2.955
Schoon water	50.304	▪ Kwaliteit van het oppervlakte water (implementatie Europese Kaderrichtlijn Water en overige normen) ▪ Zuiveringsbeheer (inclusief optimalisatie samenwerking in de afvalwaterketen)	5.597 44.707
Lastendruk	4.652		4.652
Tevredenheid belanghebbenden		▪ Resultaten klanttevredenheidsonderzoeken ▪ Klantgerichtheid waterschappen (elektronische dienstverlening, afhandeling vergunningen, bezwaren en klachten)	
Maatschappelijk verantwoord ondernemen		▪ Goed werkgeverschap (medewerkerstevredenheid, diversiteit) ▪ Inkoop en aanbesteding ▪ Integriteit ▪ Duurzaamheid ▪ Internationale samenwerking	
Totaal kosten	92.980		92.980

2.3 Belangrijkste onderwerpen

Eén van de kerntaken van het waterschap is te zorgen voor een goede waterhuishouding in het gebied. De maatschappij stelt verschillende eisen aan de waterstand als het gaat om het gebruik van het land. Het waterschap probeert het waterbeheer zodanig in te richten dat het afgestemd is op het functioneel gebruik van de grond. De peilbesluiten leveren de maatstaf voor het waterpeil dat in de gebieden ingesteld wordt. Dit zou natuurlijk nutteloos zijn als het gebied niet tegen overstroming beschermd zou worden door dijken. Het keren van het water is daarmee de tweede kerntaak van het waterschap. Het zuiveren van het geproduceerde afvalwater en het zorgen voor ecologisch gezonde watergangen vormt de derde kerntaak van het waterschap. Het afvalwater wordt zo goed gezuiverd dat het weer geloosd kan worden op het oppervlaktewater. Niet alleen deze, maar ook andere maatregelen worden genomen om het oppervlaktewater zo schoon mogelijk te krijgen en te houden. Een bekend voorbeeld hiervan is natuurlijk de vergunningen Wet Verontreiniging Oppervlaktewater om het aantal en de omvang van lozingen te beperken. Daarnaast dragen het inrichten van natuurvriendelijke oevers en de aanleg van vispassages bij aan het verkrijgen van een gebalanceerd ecosysteem en daardoor een betere waterkwaliteit.

Het waterschap is vooral een uitvoerende organisatie. Een groot deel van de regelgeving en het beleid wordt gemaakt en vastgesteld door andere overheden. Een deel van deze regels bevat echter wel het bestuurlijke kader waarbinnen de activiteiten van De Stichtse Rijnlanden moeten worden uitgevoerd. De belangrijkste documenten en ontwikkelingen zijn:

- *Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW)*: Het NBW is een akkoord tussen de Unie van Waterschappen, het Rijk, het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Het akkoord bevat maatregelen die voortvloeien uit het waterbeleid voor de 21^e eeuw, waarbij klimaatontwikkelingen een belangrijk aandachtspunt zijn. Een belangrijke afspraak is om in 2015 alle watersystemen "op orde" te hebben;
- *Europese Kaderrichtlijn Water (KRW)*: de KRW beoogt een verregaande verbetering van het ecologisch functioneren van de watersystemen. Het waterschap vertaalt in samenspraak met andere overheden de doelstellingen in concrete doelen per waterlichaam en maatregelenpakketten. Binnen het waterschap worden de maatregelen verwerkt in watergebiedsplannen / gemeentelijke waterplannen of andere gebiedsgerichte plannen. De maatregelen uit het eerste stroomgebiedbeheerplan moeten in 2015 zijn gerealiseerd. De volgende mijlpalen na 2015 zijn 2021 en 2027 (voor het 2e en 3e stroomgebiedbeheerplan). In 2027 moet uiteindelijk de goede chemische en ecologische toestand voor de waterlichamen gerealiseerd zijn;
- *Zuiveringsplan*: Het zuiveringsplan omvat de planning van het vervangen en/of uitbreiden van de rwzi's. De belangrijkste parameters om te komen tot deze planning zijn de (verwachte) toekomstige lozingseisen, de vereiste capaciteitsuitbreiding voortkomend uit de bevolkingsgroei in het gebied en het jaar van de stichting en/of laatste verbouwing. Ook de studie naar de toekomstige configuratie van de zuiveringstechnische werken maakt onderdeel uit van het zuiveringsplan.
- *Bestuursakkoord Waterketen*: In de waterketen zijn drinkwaterleidingbedrijven, gemeenten, waterschappen, de provincies en het Rijk actief. Deze partijen vinden het nodig de lastenstijging te beperken en stellen concrete maatregelen voor als benchmarking, bundeling van kennis en capaciteit. Samen met gemeenten staan waterschappen aan de lat om in bestuurlijke overeenkomsten afspraken te maken over een permanente samenwerking in het afvalwaterbeheer. Streven is om investeringen tegen de laagst maatschappelijke kosten te realiseren;
- *Agenda Vitaal Platteland (AVP)*: De AVP is gericht op een integrale gebiedsaanpak gestuurd door de provincie Utrecht. De drie thema's die een rol spelen zijn: natuur, cultuurhistorie en sociaal-economische vitaliteit. Vooral bij het faciliteren van de natuurfunctie speelt het waterschap een belangrijke rol. Zo worden de verdrogingsbestrijding, realisatie van de ecologische hoofdstructuur en mogelijk ook (een deel) van de maatregelen in het kader van KRW in de AVP opgenomen. Uiteindelijk is het doel dat de natuur zichzelf duurzaam in stand houdt, terwijl het gebied ook aantrekkelijk is om te wonen, te werken en te recreëren. Het watersysteem vormt hiervoor een belangrijke basisvoorwaarde. De Stichtse Rijnlanden is momenteel actief in het Kromme Rijngebied, de Venen, Utrechtse Waarden, Utrechtse Heuvelrug en Utrecht-Midden;
- *Waterstructuurvisie en Waterbeheerplan*: De Waterstructuurvisie heeft als doel om richting te geven aan het toekomstig waterbeheer van De Stichtse Rijnlanden en duidelijk te maken welke uitgangspunten en doelstellingen uit oogpunt van duurzaam waterbeheer van belang zijn voor ruimtelijke plannen. De doelstellingen uit de structuurvisie zijn vertaald naar maatregelen in het *Waterbeheersplan 2003 – 2007*. De accenten in de plannen liggen op de thema's veiligheid, water en ruimtelijke ordening, inrichting en beheer, emissies en waterketen en verdroging. Daarnaast

krijgt de gebiedsgerichte aanpak aandacht en speelt samenwerking met andere organisaties een prominente rol. In 2009 wordt een nieuw Waterbeheerplan voor de periode 2009-2015 vastgesteld;

- *Overdracht Gekanaliseerde Hollandse IJssel*: Er wordt over de overdracht van de Gekanaliseerde Hollandse IJssel met het ministerie van Verkeer en Waterstaat en het waterdistrict RWS Utrecht overleg gevoerd. Hierbij zal er in het najaar/winter 2008/2009 door deze drie partijen een bestuurlijk convenant worden opgesteld.
- Een aantal nieuwe wetten heeft grote gevolgen voor het waterschap. Het gaat dan vooral om de *Waterwet*, *Wet algemene bepalingen omgevingsrecht* (Wabo) en de *Wet Ruimtelijke Ordening* (Wro). De gevolgen zijn onder andere dat:
 1. werkzaamheden die nu onder de keur vallen, deels in de Waterwet worden opgenomen, waardoor een verschuiving van keurvergunningen naar integrale watervergunningen optreedt.
 2. lozingen op de riolering onder het bevoegde gezag van provincie of gemeente komen; het waterschap krijgt een adviesrecht. Het advies van de commissie Biesheuvel gaat hier tegen in en stelt een "verzamelvergunning" voor waarbij de indirecte lozingen onder de Waterwet vallen en er coördinatie is tussen de vergunningen van Wabo en Waterwet.
 3. grondwateronttrekkingen onder het waterschap gaan vallen, behalve onttrekkingen t.b.v. drinkwatervoorziening, koude/warmte-opslag en onttrekkingen > 150.000 m³;
 4. voor de watertoets de goedkeuring van bestemmingsplannen door de provincie komt te vervallen. Bij grote wijzigingen in bestemmingsplannen zal het waterschap aan de voorkant van het proces een prominenter rol gaan spelen.

De wetten worden naar verwachting in 2009 van kracht. De waterschappen zijn met VNG, IPO en het ministerie van Verkeer en Waterstaat in onderhandeling over de positie van de waterschappen.

2.3.1 Speerpunten voor 2009

Het waterschap heeft deze wateropgaven vertaald naar de thema's "veiligheid, voldoende water, schoon water, lastendruk, tevredenheid belanghebbenden en maatschappelijk verantwoord ondernemen". Binnen die thema's zijn de volgende speerpunten benoemd voor het komend jaar. Deze speerpunten komen voort uit eerder genomen bestuurlijke besluiten, die nu hun weerslag vinden in de uitvoering door het waterschap. De uitvoering van een bestuurlijk besluit kan overigens resulteren in een aantal acties: voorbereiding van een project, de uitvoering ervan of een tussenfase waarin onderzoek wordt gedaan naar de mogelijkheden. De kredietvorm is afhankelijk van het soort project.

Veiligheid

- Waterkeringen

Het beheer en onderhoud van de primaire waterkeringen en het op orde brengen van de secundaire waterkeringen hebben de meeste aandacht. Daarbij ligt voor secundaire waterkeringen de nadruk op het toetsen, vaststellen van de legger en bijwerken van het beheerregister.

Voldoende water

- Planvorming

De uitwerking van plannen in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water en het Nationaal Bestuursakkoord Water (de wateropgave) vormt het belangrijkste onderwerp voor de komende jaren. Dit werkt door in integrale watergebiedsplannen. De Kaderrichtlijn Water drukt ook een stempel op projecten als vismigratie en verdrogingsbestrijding in de zogenaamde (sub)TOPgebieden.

- Watersystemen, vaarwegen en havens

Naast de reguliere beheerstaak vragen de bestrijding van exoten (o.a. grote waternavel en geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft) en de kroosproblematiek extra aandacht. Bovendien wordt daar waar nodig de werkwijze in het veld aangepast aan de eisen van de Flora- en Faunawet. In 2009 zal het systeem voor monitoring van neerslag en waterstanden worden verfijnd om beter tegemoet te komen aan onze doelstellingen.

Schoon water

- Zuiveringstechnische werken

Belangrijk aandachtspunt voor de zuiveringstechnische werken in 2009 is de uitwerking van de plannen omtrent rwzi Utrecht. Verder wordt onderzocht hoe een verdere energiebesparing kan worden gerealiseerd.

- Vergunning en handhaving

Vergunningverlening en handhaving richt zich op een invulling van veranderingen door de Waterwet en de Wabo. Om de schouw efficiënter en effectiever te kunnen laten werken wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn om in het veld mobiel de informatie in het betreffende datasysteem in te brengen.

- Beheersing van lozingen

Samenwerking met andere partijen in de (afval)waterketen is een speerpunt voor De Stichtse Rijnlanden. Het waterschap werkt onder andere samen met gemeenten als het gaat om de afvalwaterketen.

Lastendruk

- Heffing en invordering

Het waterschap richt zich op de uitvoering van de nieuwe belastingverordeningen. Speerpunt is de afhandeling van bezwaren binnen de wettelijke termijn van dertien weken.

- Door efficiency en effectiviteit de maatschappelijke kosten zo laag mogelijk houden.

Tevredenheid belanghebbenden

- Bedrijfsvoering en bestuur

Net als andere overheden raakt de digitalisering van de overheid ook het waterschap. Digitale dienstverlening en verdere digitalisering van de interne bedrijfsvoering zijn hier een uiting van. Bestuurlijk gezien gaat het grootste deel van de aandacht naar de ontwikkelingen als gevolg van het lijstenstelsel.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Het waterschap wil haar doelstellingen op een maatschappelijk verantwoorde manier behalen.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen is dan ook een belangrijk streven. Bij maatschappelijk verantwoord ondernemen gaat het om het vinden van een balans tussen sociaal-culturele, ecologische en economische doelen. Het thema is erg breed en Waterschapspeil belicht de belangrijkste speerpunten.

- Goed werkgeverschap

Voor de uitvoering van haar taken heeft het waterschap personeel in dienst en ook wordt personeel van derden via inhuur of aanneming ingeschakeld. Voor al deze mensen wil het waterschap zijn verantwoordelijkheid waarmaken.

- Inkoop en aanbesteding

De Stichtse Rijnlanden heeft de verantwoordelijkheid om de haar toevertrouwde middelen op een integere en doelmatige wijze in te kopen en aan te besteden overeenkomstig het "Aanbestedingsbeleid voor werken, diensten en leveringen".

- Programma Duurzaamheid

Duurzame ontwikkeling betekent zorgen voor een balans tussen de economische, sociale en milieu-aspecten van onze activiteiten. Het is belangrijk dat de economie groeit, maar het mag niet ten koste gaan van de natuur of mensen. Duurzaamheid heeft niet alleen te maken met het klimaat of het uitsterven van bepaalde dieren of planten.

- Programma Internationale samenwerking

De Unie van Waterschappen heeft in 2007 namens de waterschappen het z.g. "Akkoord van Schokland" ondertekend. In dit akkoord is o.a. de intentie uitgesproken dat de waterschappen zich voor internationale samenwerking zullen inzetten en daarvoor kennis en ervaring voor inzetten.

2.4 Financieel middelenkader

Startpunt voorjaarsnota

De huidige meerjarenbegroting 2009-2012 is, exclusief indexering, in de voorjaarsnota 2008 als volgt vastgesteld.

Tabel 2 – Kosten huidige meerjarenbegroting voorjaarsnota 2008 (in € 1.000)*

	2008	2009	2010	2011	2012
Kosten meerjarenbegroting 2009-2012 (in € 1.000)	88.754	92.639	96.268	96.785	97.842

* Exclusief indexering

Het startpunt voor deze begroting is het budgettaire kader dat in de Voorjaarsnota 2008 is vastgesteld. Ten opzichte van dit vertrekpunt is een aantal verschillen op te merken. Onderstaand vindt u een overzicht van de belangrijkste veranderingen.

Verhoging van het budget 2009: totaal € 2.645.000.

- Uit de nieuwe CAO voor het personeel vloeit een kostentoeename van € 595.000 voort;
- Op basis van het te verwachten inflatiepercentage van 3,5% wordt een stijging van de kosten voorzien van € 1.220.000;
- De kosten van licenties stijgen met € 90.000;
- De contributie stijging van het Waterschapshuis bedraagt € 190.000;
- In het kader van de bestuurswisseling is voor een introductieprogramma en aanvullende opleidingen € 100.000 opgenomen;
- Het waterschap participeert samen met de provincie en gemeente Utrecht in het project Nieuw Bouwen in Rijnenburg. De participatiekosten bedragen € 200.000;
- De kosten voor onderhoud van de watergangen en waterkeringen stijgen als gevolg van de Flora - en Faunawet met € 250.000.

Reductie van het budget 2009: totaal € 760.000.

- De kosten van de muskusrattenbestrijding dalen met € 60.000;
- Vanuit de exploitatie is € 175.000 overgeheveld naar het investeringskader. Dit heeft betrekking op projectkosten voor de legger primaire waterkeringen;
- De hogere opbrengsten van derden m.b.t. afvalwaterbehandeling en grensoverschrijdend afvalwater bedraagt € 125.000;
- De renovatie/ uitbreiding van de rwzi Nieuwegein wordt later gerealiseerd dan voorzien. De kapitaallasten zullen daardoor € 400.000 lager zijn.

Reductie van het budget – Ombuigingsvoorstellen totaal: € 2.545.000

- Risicodragend participeren € 250.000;
- Instellen van een investeringskader € 175.000;
- Zuiveren op wettelijke norm € 60.000;
- Deregulering: Watertoets € 30.000;
- Publicatiekosten terugdringen € 65.000;
- Verlagen dotatie baggervoorziening € 1.000.000;
- Professionaliseren inkoop en aanbesteding € 230.000;
- Invullen vacatures/ afbouw uitbesteden/ inhuren € 400.000;
- Dereguleren: efficiënter organiseren KAM € 75.000;
- Optimaliseren inzet bedrijfsmiddelen € 70.000;
- Subsidies (subsidieadviseur) € 75.000;
- Integreren huisvesting buitendiensten € 50.000;
- Communicatiekosten (VOIP) € 50.000;
- Optimaliseren printers, copiers en scanners € 15.000.

De overige financiële uitgangspunten zijn:

- Gematigde tariefsstijging en een zo gelijkmatig mogelijke meerjarige tariefsontwikkeling;
- De rekenrente voor langlopende leningen is bepaald op 5,0%;
- De systematiek voor de kapitaallasten van de nieuwe investeringen is aangepast. In voorgaande begrotingen rekenden wij met 70 % kapitaallasten van iedere nieuwe investering. Nu rekenen wij met 100 % kapitaallasten van de nieuwe investeringen, maar gaan wij er vanuit dat maar 70% van alle investeringen worden uitgevoerd. Deze aanpassing heeft niet geleid tot een ander totaalbedrag voor de kapitaallasten t.o.v. de voorjaarsnota. De wijziging van de systematiek heeft betrekking op de invulling van het sturingskader. Dit houdt wel in, dat voorzover het natuurlijke proces van tegenslag de investeringen onvoldoende temporiseert er nog een keuze tussen de verschillende investeringen gemaakt moet worden. Het investeringsplafond is nu mede sturend voor beheersing van de kapitaallasten;
- Toegekende subsidies zijn verrekend in de investeringsramingen. Subsidies waarvan toekenning nog onzeker is zijn o.b.v. het voorzichtigheidsprincipe niet in deze begroting verwerkt;
- Indien de uitvoering van de ambities leidt tot sterke fluctuaties in het kostenniveau dan worden deze opgevangen door de inzet van reserves per belastingcategorie. Hiermee wordt invulling gegeven aan de doelstelling om een gelijkmatige tariefsontwikkeling mogelijk te maken;
- De reserves per belastingcategorie dienen ook voor het opvangen van calamiteiten in de exploitatiesfeer. De bandbreedte van de reserves is bepaald op 15% tot 25% van de toe te rekenen kosten per belastingcategorie. Het huidige beleid is dat De Stichtse Rijnlanden incidenteel onder deze bandbreedte mag uitkomen, om een gelijkmatige tariefontwikkeling te bewerkstelligen;
- De per omslagcategorie opgebouwde reserves blijven beschikbaar voor deze categorie om eventuele toekomstige tariefsontwikkelingen te egaliseren.

Tabel 3 – Kosten meerjarenbegroting voorjaarsnota 2008 inclusief ombuigingsvoorstellen en Quick scan (in € 1.000)*

	2008	2009	2010	2011	2012
Kosten meerjarenbegroting 2009-2012 (in € 1.000)	88.754	92.639	96.268	96.785	97.842
Verhoging van het budget	121	2.645	2.395	2.395	2.395
Reductie van het budget	0	-760	-237	-310	-345
Subtotaal	88.875	94.524	98.426	98.870	99.892
Ombuigingsvoorstellen	-	-2.545	-3.417	-4.013	-4.363
Quick scan	-	1.000	1.000	1.000	1.000
Vrije bestedingsruimte	-	-	1.000	1.000	1.000
Totaal	88.875	92.980	97.009	96.858	97.529

* De begrote bedragen voor de jaren 2010, 2011 en 2012 zijn exclusief indexering.

In bovenstaande tabel zijn bedragen opgenomen voor de Quick Scan en Vrije bestedingsruimte. De Quick Scan is bedoeld om de ambtelijke organisatie te versterken om aan de bestuurlijke ambities van de komende jaren te voldoen. De Vrije bestedingsruimte geeft het bestuur de mogelijkheid om middelen in te zetten ten behoeve van nieuwe initiatieven.

Begroting thema's 2009

Tabel 4 – Kosten begroting 2009 (in € 1.000)

	Veiligheid	Voldoende water	Schoon water	Lastendruk	Totaal
Netto kapitaallasten	4.523	4.725	22.763	215	32.227
Overige netto lasten	4.553	24.222	27.541	4.438	60.753
Totaal	9.076	28.947	50.304	4.652	92.980

De kosten van de thema's Tevredenheid belanghebbenden en Maatschappelijk verantwoord ondernemen zijn in de overige thema's opgenomen.

Tarieven

Tabel 5 – Voorgestelde tarieven 2009

	2008 *	VJN 2008	2009
Watersysteemheffing ingezetenen	€ 41,07	€ 59,22	€ 62,25
Watersysteemheffing gebouwd	€ 0,59	€ 0,62	€ 0,56
Watersysteemheffing overig ongebouwd	€ 60,68	€ 61,86	€ 60,68
Watersysteemheffing natuur	€ 60,68	€ 3,51	€ 4,60
Zuiveringsheffing/ Verontreinigingsheffing	€ 63,62	€ 54,41	€ 54,72

* voor 2008 zijn in deze tabel de meest vergelijkbare tarieven opgenomen

Meerjarenperspectief en reservepositie

Het voorstel voor de gemiddelde reservepositie sluit aan bij het voorstel tot onttrekking zoals dat in de Voorjaarsnota 2008 is gedaan. Voor de latere jaren geldt dat de reserves per categorie binnen de bandbreedte zullen worden gehouden. Het verloop van de tarieven sluit hierbij aan.

Tabel 6 – Voorgesteld meerjarenperspectief en reservepositie (in € 1.000)

	Begroet 2008	VJN 2008	2009	2010	2011	2012
Netto kapitaallasten	32.773	34.173	32.227	37.503	37.198	37.701
Overige netto lasten	56.102	58.466	60.753	59.506	59.660	59.828
Totaal	88.875	92.639	92.980	97.009	96.858	97.529
Belastingopbrengsten	87.374	93.039	93.404	97.009	96.858	97.529
Exploitatiesaldo	-1.501	400	0	0	0	0
Reservepositie	17.630	18.090	19.389	19.389	19.389	19.389
Gemiddeld	20%	20%	21%	20%	20%	20%

Reservepositie per categorie:	2008*	Mutatie 2009	2009	% kosten
Watersysteemheffing ingezetenen	-310	640	330	2%
Watersysteemheffing gebouwd	4.898	0	4.898	27%
Watersysteemheffing overig ongebouwd	2.808	-216	2.592	68%
Watersysteem natuur	32	0	32	75%
Zuiveringsheffing	4	0	4	23%
Verontreinigingsheffing woning / bedrijven	11.490	0	11.490	23%
Subtotaal	18.922	424	19.343	21%
Overige reserves	43	0	43	-
Totaal inclusief overige reserves	18.965	424	19.389	21%

* de reservepositie ultimo 2008 is gebaseerd op de reservepositie uit de jaarrekening 2007 en de geprognosticeerde mutaties 2008

3 Bestuurlijke thema's en bijbehorende programma's

De missie kent zes thema's: veiligheid, voldoende water, schoon water, lastendruk, tevredenheid belanghebbenden en maatschappelijk verantwoord ondernemen. In dit hoofdstuk wordt per thema en de bijbehorende programma's inzicht gegeven in de doelstellingen en te behalen resultaten, uitgangspunten en budgetten.

Tabel 7 – Kosten begroting 2009 (in € 1.000)

	2009	2010	2011	2012
Veiligheid	9.076	7.733	7.827	7.708
Voldoende water	28.947	28.610	29.360	29.594
Schoon water	50.304	56.130	55.230	55.705
Lastendruk	4.652	4.536	4.440	4.522
Totaal	92.980	97.009	96.858	97.529

3.1 Thema veiligheid

Wat willen we bereiken?

Veiligheid is een onderwerp dat hoog op de politieke agenda staat, mede naar aanleiding van de verschuiving van de kade in Wilnis in de zomer van 2003 en de overstroming in New Orleans in 2005. Het voorkomen van dijkdoorbraken en overstromingen staat voorop. Het waterschap heeft in het beheren en het bewaken van de dijken en kades een belangrijke rol. Het heeft tot taak om te zorgen dat deze in goede conditie verkeren en voor wat betreft hoogte en stabiliteit voldoen aan de gestelde normen. Daarnaast moet het waterschap in buitengewone omstandigheden in staat zijn om samen met de andere verantwoordelijke partners de veiligheid zo goed mogelijk te waarborgen.

In 2015 voldoen de direct kerende primaire keringen aan de normering voor wat betreft hoogte en stabiliteit. Voor de niet direct kerende primaire kering is er in 2015 duidelijkheid over de benodigde maatregelen om deze aan de normen te laten voldoen. De regionale keringen voldoen in 2022 aan de normen.

Doelstellingen:

	De Stichtse Rijnlanden zorgt voor veilige dijken
1.	De Stichtse Rijnlanden zorgt er voor dat de kans op calamiteiten zo klein mogelijk is.
2.	De Stichtse Rijnlanden zorgt ervoor dat effecten van calamiteiten vertraagd worden door de compartimentering van dijkringen te bevorderen.
3.	De Stichtse Rijnlanden zorgt dat in kritieke toestand de keringen zo lang mogelijk in stand blijven.

Bestuurlijke en wettelijke kaders

De normen voor de waterkeringen zijn vastgelegd in documenten van de rijksoverheid en van de provincie. Het waterschap legt regelmatig verantwoording af aan de provincie over de toestand van de primaire en de regionale keringen en beoordeelt of de veiligheid voldoet aan de norm.

- De normering voor de primaire waterkeringen ligt vast in de *Wet op de Waterkering*. Over de toekomstige financiering van de primaire keringen loopt naar aanleiding van het onderzoek van de commissie Vellinga een discussie tussen de waterschappen en de rijksoverheid.
- De *Planologische Kernbeslissing "Ruimte voor de Rivier"* (PKB) gaat in op waterberging, waterafvoer, inrichting en ontwikkeling van het rivierengebied.
- De provincies Utrecht, Noord- en Zuid-Holland hebben in 2006 een gezamenlijke '*Verordening Waterkeringen West-Nederland*' vastgesteld. Hierin zijn o.a. de normering van de regionale waterkeringen, procedures en rapportageverplichtingen vastgelegd.
- De uitwerking van bovenstaande bestuurlijke kaders zijn gevat in het *Beheerplan primaire keringen* (beleidsmatige deel) en het *Beleidsplan waterkeringen*. Dit is de vertaling naar beleid van De Stichtse Rijnlanden vanuit de nationale kaders.

- De inwerkingtreding van de Flora- en Faunawet en het onderschrijven van de Gedragscode Flora- en Faunawet heeft invloed op de wijze van onderhoud van waterkeringen.

Kerncijfers – veiligheid		
Aantal kilometer primaire kering (direct kerend)	55	
Aantal kilometer primaire kering (niet direct kerend)	25	
Aantal kilometer genormeerde regionale kering Waarvan:	313	
• veiligheidsklasse 1	150	
• veiligheidsklasse 2	100	
• veiligheidsklasse 3	60	
• veiligheidsklasse 4	2	
• veiligheidsklasse 5	1	
Aantal kilometer overige (regionale) kering	220	

Wat gaat het thema veiligheid kosten?

Tabel 8 – Meerjarenbegroting thema veiligheid 2009 (in € 1.000)*

	2008	2009	2010	2011	2012
Netto kapitaallasten	3.938	4.523	4.555	4.508	4.426
Overige netto-lasten	3.894	4.553	3.178	3.320	3.282
Totaal	7.832	9.076	7.733	7.827	7.708

Het thema “veiligheid” is opgesplitst in twee programma’s:

- Primaire en regionale waterkeringen;
- Calamiteitenzorg.

Deze bestuurlijke programma’s worden in de volgende paragrafen verder uitgewerkt.

3.1.1 Programma primaire en regionale waterkeringen

Het waterschap De Stichtse Rijnlanden kent twee soorten waterkeringen die het achterland beschermen. De primaire waterkeringen geven bescherming tegen overstrooming vanuit de grote rivieren en de zee, en de regionale waterkeringen keren, voornamelijk het boezemwater.

De bestuurlijke kaders voor dit bestuurlijke programma zijn uitgewerkt in de volgende plannen en verordeningen:

- Keur
- Legger primaire waterkeringen
- Beleidsplan waterkeringen
- Beheersplan primaire waterkeringen
- Beheersplan regionale waterkeringen
- Grootonderhoudsplan (GOP) regionale waterkeringen 2006 – 2010

Operationele doelstellingen – primaire en regionale waterkeringen

	Doelstelling	Outputindicator	Norm				
			2008	2009	2010	2011	2012
	De Stichtse Rijnlanden zorgt dat de waterkeringen voldoen aan de normering wat betreft hoogte en kwaliteit	% getoetste primaire waterkering (, 3^e toetsronde) % primaire waterkering (direct kerend) dat voldoet aan de norm % primaire waterkering (niet direct kerend) dat voldoet aan de norm % getoetste genormeerde regionale kering (direct kerend, 1^e toetsronde) - Aantal km verbetering regionale keringen - Opstellen legger regionale waterkeringen % Actueel houden leggers (3 stuks)	-	-	100	100	100
			100	100	100	100	100
			0	0	0	0	0
			-	100	100	100	100
			4,9	5,9	3,1	4,0	4,0
			0	1	0	0	0
				100	100	100	100
	De Stichtse Rijnlanden zorgt dat waterkeringen niet door derden worden verzwakt	- Voldoende toezicht en handhaving: - Aantal dijkschouwen per jaar (primaire waterkering) - Aantal inspecties regionale keringen - Aantal muskusratten vangsten per uur % eigendom waterschap of mede-overheid van buitentaluds van primaire waterkeringen % eigendom waterschap of mede-overheid van kernzone regionale waterkeringen klasse III-V	3	3	3	3	3
			2	2	2	2	2
			0,85	0,48	0,38	0,34	0,28
			40	45	50	60	70
			40	50	60	70	80

Wat doen we ervoor?

Veiligheidstoets

Volgens de Wet op de Waterkeringen moeten de primaire waterkeringen eens in de vijf jaar getoetst worden op hun veiligheid. In 2007 zijn door het Rijk nieuwe hydraulische randvoorwaarden vastgesteld. Op basis van deze randvoorwaarden wordt in 2010 de derde toetsingsronde afgerond.

De 'verordening Waterkeringen West-Nederland' verplicht het waterschap de regionale waterkeringen uiterlijk in 2009 te toetsen. De inhoud van de toetsing is vastgelegd in een 'Leidraad toetsen op veiligheid regionale waterkering' (LTR).

- De primaire waterkeringen direct kerend worden getoetst voor 2011. Uiterlijk in 2015 voldoen deze aan de veiligheidsnormen zoals die in de Wet op de waterkering zijn vastgesteld (d.w.z. het toetsresultaat is minimaal voldoende)
- Het is duidelijk dat de Hollandse IJsseldijk (primaire waterkering niet direct kerend) niet aan de norm voldoet. Deze vormt wel de scheiding tussen dijkkring 15 en dijkkring 14. Voor deze waterkering wordt onderzocht op welke wijze het best aan de veiligheidsnorm kan worden voldaan. Daarbij zijn in elk geval andere tracés in beeld. Uiterlijk in 2015 wordt hierover een besluit genomen.
- Vóór 2010 worden studies uitgevoerd naar nut en noodzaak van compartimentering van de dijkkringen én compartimentering van de boezem. In 2010 is dan duidelijk of en waar compartimentering een zinvolle maatregel is.
- Alle regionale waterkeringen voldoen uiterlijk in 2022 aan de veiligheidsnormen zoals die in de provinciale verordening zijn vastgesteld (dwz toetsresultaat is minimaal "voldoende"). De wens van de provincie is om voor de 5 categorieën dit al in 2015 bereikt te hebben. In 2009 zal, op basis van de evaluatie van de toetsing, bekeken worden of deze planning naar voren kan worden bijgesteld.
- In 2010 zijn de overige waterkeringen en de te stellen veiligheidseisen vastgesteld. Alle overige waterkeringen voldoen in 2025 aan die veiligheidseisen.

Groot onderhoud Primaire keringen

Om de primaire waterkeringen te laten voldoen aan de gestelde normen is het noodzakelijk periodiek groot onderhoud uit te voeren. Dit betekent vooral herprofilering van (buiten)taluds. In 2008 wordt hiervoor een Groot Onderhoudsplan opgesteld.

Groot onderhoud Regionale keringen

Om de regionale keringen aan de gewenste hoogte en stabiliteit te laten voldoen is het waterschap in 2000 begonnen met een meerjaren onderhoudsprogramma (Groot OnderhoudsPlan). Dit plan is er op gericht om in 2022 alle genormeerde regionale waterkeringen aan de normen te laten voldoen. Op basis van dit plan wordt ieder jaar een aantal kilometers kadestrekking verbeterd. Voor 2009 betreft dit ca. 6 km kade. Jaarlijks wordt daarvoor een bedrag van €2,25 miljoen voor gereserveerd. In 2009 wordt op basis van de resultaten van de 1^e toetsing, bekeken worden of deze planning naar voren kan worden bijgesteld.

Beheersinstrumentarium

Om een goed en efficiënt beheer van de waterkeringen mogelijk te maken is het nodig gegevens van de waterkering in leggers en beheerregisters vast te leggen. In 2009 wordt de legger voor de Regionale waterkeringen vastgesteld. In 2009 wordt tevens nagegaan in hoeverre herziening van de leggers voor de primaire kering noodzakelijk is.

Het veiligheidsbeleid is vastgelegd in het beheersplan Waterkering. Dit plan geeft de kaders aan voor het dagelijks beheer en onderhoud.

In 2006 is het beheerplan voor de primaire keringen en het beheerplan voor de regionale waterkeringen vastgesteld voor de periode 2006-2010. De planning is deze beheerplannen in 2011 te herzien. Met het oog daarop wordt in 2010 een evaluatie gehouden van het huidige beheerplan.

Aankoop dijktaaluds en kades

In het beheersplan primaire waterkeringen is vastgelegd dat het waterschap streeft, vanuit het oogpunt van veiligheid, naar het in eigendom verkrijgen van het buitentalud van de primaire waterkeringen langs de Neder-Rijn en Lek. In 2015 willen we 90% hiervan in eigendom hebben (of in eigendom van een mede-overheid).

Ook voor een gedeelte van de regionale waterkeringen is in het Beleidsplan Waterkeringen vastgesteld dat het waterschap streeft naar het verwerven van het eigendom. Het gaat hierbij om de kernzones van de belangrijkste regionale waterkeringen. In 2015 willen we ook hier 90 % van de kernzones in eigendom hebben (of in eigendom van een mede-overheid). Met dit aankoopbeleid heeft het waterschap meer mogelijkheden om een goede staat van de waterkering te behouden. In 2009 wordt bekeken of hier een actiever aankoopbeleid voor gehanteerd kan worden. Vergroting van het eigendom heeft ook tot gevolg dat het het waterschap zelf meer onderhoudskosten moet gaan maken. Dit wordt in de komende begrotingen en voorjaarsnota's opgenomen.

Muskusrattenbestrijding

De bestrijding van muskus- en beverratten is noodzakelijk om met name de waterkeringen te beschermen tegen het graven van holen door deze dieren. De bestrijding is gericht op het onder controle krijgen van de populatie muskusratten en het op termijn verdrijven van de beverrat uit het gebied. Per 1 januari 2008 is de taak van de muskusratten- en beverratbestrijding gedelegeerd aan de waterschappen AGV, V&E en HDSR. De uitvoering van deze taak ligt bij het Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden.

Wat gaat het programma primaire en regionale waterkeringen kosten?

Tabel 9 – Meerjarenbegroting programma primaire en regionale waterkeringen 2009 (in € 1.000)*

	2008	2009	2010	2011	2012
Netto kapitaallasten	3.938	4.523	4.555	4.508	4.426
Overige netto-lasten	3.785	4.370	3.060	3.156	3.143
Totaal	7.723	8.893	7.614	7.663	7.569

3.1.2 Programma calamiteitenzorg

Bij de uitoefening van de taken van het waterschap kunnen er buitengewone situaties voorkomen die niet binnen de normale bedrijfsvoering zijn op te heffen. Er is dan sprake van een calamiteit. Een calamiteit kan zich voordoen op het gebied van waterkering, waterbeheersing, waterzuivering en de kwaliteit van het oppervlaktewater. Het waterschap heeft als doel om in calamiteuze situaties slagvaardig en planmatig te handelen. Daarvoor beschikt het waterschap over een calamiteitenzorgsysteem. Hiertoe behoort onder andere een calamiteitenplan en een aantal calamiteitenbestrijdingsplannen. Ook oefening (samen met andere verantwoordelijke instanties), opleiding en evaluatie en verbetering van de plannen maakt onderdeel uit van het zorgsysteem.

Operationele doelstellingen – calamiteitenzorg

	Doelstelling	Outputindicator	Norm				
			2008*	2009	2010	2011	2012
	• De Stichtse Rijnlanden beschikt over een geoefend dijkleger	• Aantal oefeningen per jaar	2	2	2	2	2
	• De Stichtse Rijnlanden heeft het calamiteitenzorgsysteem op orde en oefent dit multidisciplinair met de netwerkpartners	• Aantal eigen oefeningen per jaar	5	5	5	5	5
		• Aantal oefening met netwerkpartners per jaar	-	2	2	2	2
		• Aantal actuele protocollen en calamiteitenbestrijdingsplannen	4	4	4	4	4

Wat doen we ervoor?

Calamiteitenbestrijding

In 2005 is een nieuwe organisatie voor de dijkbewaking opgericht: het dijkleger. Het dijkleger heeft als taak het zo lang mogelijk in stand houden van de waterkeringen in geval van calamiteiten. Afstemming met andere overheden en samen oefenen is een van de belangrijke speerpunten. Jaarlijks wordt er door het dijkleger geoefend in de bestrijding van een calamiteit op de waterkering.

Om de calamiteitbestrijding op een hoog niveau te houden neemt het waterschap deel in de taskforce crisisbeheersing. Dit is het samenwerkingsverband met vijf naburige waterschappen. Deze taskforce is vooral gericht op het oefenen en opleiden van onze medewerkers. Daarnaast hebben de drie Utrechtse waterschappen een medewerker uitgeleend aan de veiligheidsregio Utrecht. De Stichtse Rijnlanden draagt hieraan financieel bij.

Wat gaat het programma calamiteitenzorg kosten?

Tabel 10 – Meerjarenbegroting programma calamiteitenzorg 2009 (in € 1.000)*

	2008	2009	2010	2011	2012
Netto kapitaallasten	0	0	0	0	0
Overige netto-lasten	109	183	119	164	138
Totaal	109	183	119	164	138

3.2 Thema voldoende water

Wat willen we bereiken?

De verschillende functies (zoals landbouw, natuur en wonen), die het gebied heeft, vragen ieder om een ander waterregime. Zo is voor natuur meestal een hoger peil nodig dan voor landbouw of wonen. Gezien de verkaveling van het beheergebied zijn deze belangen vaak tegenstrijdig. Het waterschap stemt deze belangen zo zorgvuldig mogelijk af in het watergebiedsplan en de betrokken peilbesluiten.

In de watergebiedsplannen wordt waar mogelijk uitwerking gegeven aan maatregelen ter bestrijding van wateroverlast en verdroging, de realisering van gewenst grond- en oppervlaktewaterregime (GGOR) en de maatregelen ter verbetering van de fysisch-chemische en ecologische waterkwaliteit. In gebieden waar geen watergebiedsplan of gemeentelijk waterplan is vastgesteld zal nog een vervolgactie nodig zijn om de NBW- en KRW-doelen te realiseren.

Het watersysteem moet uiterlijk in 2015 voldoen aan de normen voor wateroverlast die zijn overeengekomen in het Nationaal Bestuursakkoord Water

Doelstellingen:

	De Stichtse Rijnlanden zorgt voor droge voeten
1.	De Stichtse Rijnlanden zorgt voor een optimaal waterregime dat aansluit op de functies van het gebied.
2.	De Stichtse Rijnlanden zorgt voor goed functionerende watersystemen.

Bestuurlijke en wettelijke kaders

De normen voor het beheer van de watersystemen in het gebied zijn vastgelegd in een aantal bestuurlijke kaders.

- De maatregelen om te voldoen aan de normen voor wateroverlast uit het **Nationaal bestuursakkoord Water (NBW)** worden in de periode 2008-2015 uitgevoerd. Het gaat daarbij vooral om het uitwerken van maatregelen ter bestrijding van de wateroverlast en het vaststellen van het Gewenst Grond- en Oppervlaktewaterregime (GGOR). Dit gebeurt in het kader van watergebiedsplannen en deels in gemeentelijke waterplannen.
- De inwerkingtreding van de **Flora- en Faunawet** en het onderschrijven van de Gedragscode Flora- en Faunawet heeft invloed op de wijze van onderhoud van watergangen (maaien en baggeren).
- In het NBW is afgesproken dat de waterschappen in de periode 2005 – 2010 het **Gewenst Grond- en Oppervlaktewaterregime (GGOR)** voor hun gebied opstellen. De provincie Utrecht heeft op basis van goed overleg met alle betrokkenen de kaders aangegeven (vastgesteld door GS april 2006). In het werkproces van de watergebiedsplannen volgt het waterschap zo goed mogelijk de afgesproken uitgangspunten en richtlijnen. De provincie ondersteunt de GGOR-methodiek door ook financieel mee te betalen aan het instrumentarium technische hulpmiddelen zoals modellen) dat hiervoor door het waterschap wordt ontwikkeld.
- De **Europese Kaderrichtlijn Water (KRW)** is gericht op schoon en ecologisch gezond water. Veel maatregelen hebben betrekking op inrichting en beheer en staan dus ook in relatie tot het thema voldoende water. Ook op het gebied van monitoring worden steeds sterker de verbanden gelegd tussen schoon water en voldoende water.

Kerncijfers - voldoende water	
Aantal kilometer hoofdwatgangen	1400
Aantal kilometer kleine sloten	8000
Aantal poldergemalen	150
Aantal stuwen, sluizen en duikers	700

Wat gaat het thema voldoende water kosten?

Tabel 11 – Meerjarenbegroting thema voldoende water 2009 (in € 1.000)*

	2008	2009	2010	2011	2012
Netto kapitaallasten	5.401	4.725	5.622	5.954	6.456
Overige netto-lasten	21.702	24.222	22.988	23.405	23.138
Totaal	27.103	28.947	28.610	29.359	29.594

Het thema “voldoende water” is opgesplitst in een tweetal programma’s:

- Waterkwantiteitsbeheer;
- Nationaal Bestuursakkoord Water.

Deze bestuurlijke programma’s worden in de volgende paragrafen verder uitgewerkt.

3.2.1 Programma waterkwantiteitsbeheer

De bestuurlijke kaders voor dit bestuurlijke programma zijn uitgewerkt in de volgende plannen en verordeningen:

- Waterakkoorden;
- Gemeentelijke waterplannen;
- Watergebiedsplannen Zegveld en Oud-Kamerik, Kamerik en Kockengen, Tussen Kromme Rijn en Amsterdam-Rijnkanaal, Langbroekerwetering, Lopikerwaard, Groenraven-Oost en Maartensdijk, Linschoterwaard (in voorbereiding);
- Landinrichtingsplannen;
- Regiobeheerplan;
- Legger waterlopen en kunstwerken;
- Onderhoudsplan watergangen;
- Grootonderhoudsplan (GOP) Baggeren;
- Nota Afzet bagger;
- Nota Baggerprogramma 2001-2015;
- Vaarwegbeheer;
- Keur.

Operationele doelstellingen - waterkwantiteitsbeheer

	Doelstelling	Outputindicator	Norm				
			2008	2009	2010	2011	2012
	• De Stichtse Rijnlanden houdt het functioneel watersysteem in stand	• % beheergebied met vastgesteld GGOR • % beheergebied dat voldoet aan GGOR • Aantal km watergang, dat gemaaid wordt (km * frequentie) • Aantal kunstwerken met groot onderhoud aan uitgevoerd is. • Aantal k-m3 baggerspecie verwijderd	45 - 2800	82 - 2800	100 - 2800	100 - 2800	100 - 2800
	• De Stichtse Rijnlanden beschermt het functioneren van het watersysteem door schouwvoering, vergunningverlening, toezicht en handhaving	• % keurvergunningen binnen de proceduretijd verleend • Aantal aanschrijvingen najaarsschouw	500	80 400	90 300		
	• De Stichtse Rijnlanden bepaalt in samenspraak met belanghebbenden hoe het waterregime zo goed mogelijk aansluit op de functies binnen het gebied.	• Aantal (in totaal) vastgestelde watergebiedsplannen • Aantal (in totaal) vastgestelde gemeentelijke waterplannen • Aantal geactualiseerde peilbesluiten per jaar	5 - 16	6 1 11	6 - 11	7 - 5	8 - 5

Doelstelling	Outputindicator	Norm				
De Stichtse Rijnlanden maakt het mogelijk om een peil in te stellen.	% realisatie kunstwerken als gevolg van vastgestelde watergebiedsplannen en peilbesluiten (t.o.v. gepland)	80	90	90	90	90
	% realisatie verbeterde/ aangelegde watergang als gevolg van vastgestelde watergebiedsplannen en peilbesluiten (t.o.v. gepland)	80	90	90	90	90
	Aantal afgesloten waterakkoorden	-	1	1	-	-
De Stichtse Rijnlanden richt zich op een functioneel vaarwegbeheer t.b.v. beroepsvaart en recreatievaart.	Opstellen Beleidsplan	1	0	0	0	0
	Opstellen Beheersplan	0	1	0	0	0
	Opstellen Vaarwegentrajectenatlas	0	1	0	0	0

Wat doen we ervoor?

Europese Kaderrichtlijn

Uitvoering van maatregelen

Vanaf 2009 worden ook de fysieke maatregelen in waterlichamen uitgevoerd, waar mogelijk in het kader van integrale gebiedsplannen. Vanaf 2013 komen hier de maatregelen in overige wateren bij. Deze tweede fase is nog niet meegenomen in de meerjarenplanning en wordt nog verder uitgewerkt. Zie verder onder het thema schoon water voor KRW-maatregelen in waterlichamen en natte ecologische verbindingzones.

Monitoring

Op het gebied van monitoring worden de komende jaren extra inspanningen gevraagd als gevolg van de Kaderrichtlijn Water, herverdeling van verantwoordelijkheden in het grondwaterbeleid (Waterwet) en uitvoering van projecten verdrogingsbestrijding. Met het oog hierop wordt voorgesteld een extra medewerker monitoring aan te stellen (conform voorjaarsnota 2008).

Peilbesluiten en integrale watergebiedsplannen

Voor 85% van het beheergebied bestaat de verplichting om een peilbesluit op te stellen. Het streven is om in 2009 alle peilbesluiten actueel te hebben (d.w.z. niet ouder dan 10 jaar).

Sinds augustus 2003 vindt de periodieke herziening van peilbesluiten zoveel mogelijk plaats in het kader van integrale watergebiedsplannen. Dit stelt ons in staat om in het planproces ook het gewenste grond- en oppervlaktewaterregime (GGOR) vast te stellen en de benodigde fysieke aanpassingen in het watersysteem (voor peilbeheer, wateropgave, verdrogingsbestrijding en KRW) uit te werken in een inrichtingsplan. Inmiddels zijn vijf watergebiedsplannen door het bestuur vastgesteld en is de uitvoering voor Zegveld en Oud-kamerik in volle gang.

Thema- en gebiedsgerichte plannen

In 2009 ligt het accent op de planvorming voor het veenweidegebied en het gebiedsgerichte project voor de rivier Kromme Rijn. De planvorming voor de gekanaliseerde Hollandse IJssel blijft vooralsnog beperkt tot kansrijke kleinere projecten in het kader van landinrichting en het gebiedsprogramma Utrechtse Waarden. De situatie rond de overdracht biedt nog geen perspectief voor verdergaande ambities.

Naast de integrale gebiedsgerichte plannen wordt onder dit beleidsthema gewerkt aan kleinere thematische plannen zoals voor visstandbeheer, realisatie van faunapassages en natte ecologische verbindingzones. Als co-financiering voor het Leaderprogramma heeft het waterschap voor 2009 en 2010 een bijdrage van maximaal € 26.000 per jaar toegezegd voor de invulling van watergerelateerde projecten.

Kromme Rijn

Voor de gebiedsgerichte aanpak van de rivier Kromme Rijn als ecologische verbindingzone liggen er kansen wegens de uitvoering van drie aanliggende watergebiedsplannen. Op basis van een verkenning van mogelijkheden om locaties voor slibvang en natuurvriendelijke oevers te realiseren zijn subsidies toegezegd door rijk en provincie. Om een concreet inrichtingsplan uit te werken met provincie, gemeenten en betrokkenen uit de streek zal begin 2009 een gebiedsgericht project gestart worden. De uitvoering moet voor 2015 gereed zijn.

Veenweidegebied

Het waterschap wil een meer actieve en sturende rol vervullen rond water in het veenweidegebied. Het waterschap wil daarom, samen met provincies, coalities vormen en gezamenlijk de veenweideproblematiek aanpakken, zoals in het gebied Gouwe Wiericke. Het waterschap wil hierbij zowel voor de korte als lange termijn adviezen geven over water die sturend zijn naar de algemene democratie en de maatschappelijke partners.

Ook wil het waterschap investeren in de ontwikkeling van technische innovaties om de bodemdaling te vertragen, evenals in verdergaand onderzoek om een duurzaam watersysteem in het veenweidegebied te creëren.

Concrete activiteiten in 2009 zijn onder andere:

- Nadere gebiedsspecifieke detaillering problematiek door bestaande gegevens te verzamelen en kaartmateriaal op te stellen, waarbij ook kansen voor toekomstige functieontwikkeling zichtbaar worden.
- Het (financieel) participeren in het onderzoeksprogramma Kennis voor Klimaat, 'hotspot veenweide' waarbij mogelijkheden onderzocht worden voor een duurzaam watersysteem zoals onderwaterdrainage.
- Uitwerking veenweidenpact Gouwe Wiericke (tegengaan bodemdaling en realisatie wateropgave).
- Praktijkproef dynamisch peilbeheer Zegveld, waarvan de resultaten eind 2009 beschikbaar zullen zijn.

Waterplan Utrecht

Parallel aan de prof. Jordanlaan te Utrecht ligt de loop van een voormalig inundatiekanaal van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tussen de Winklerlaan en fort Blauwkapel is deze gedempt. De betekenis van deze watergang is momenteel niet zichtbaar. Dit project is voor verschillende partijen aantrekkelijk om de volgende redenen:

- Groenstructuurplan, de watergang is tevens een gewenste ecologische verbinding
- Hollandse Waterlinie, herstel oorspronkelijke verbinding
- De Stichtse Rijnlanden, verbeteren wateraan- en afvoer
- Gemeentelijk Rioleringsplan, mogelijkheid tot afkoppelen en verminderen kans op wateroverlast.

Ruimtelijke ontwikkelingen maken het nu mogelijk om de watergang te herstellen. Het scholencomplex en de volkstuinen aan de Eykmanlaan worden ontwikkeld. Tevens kan aangesloten worden bij de aanpak van de groenstructuur langs de prof. Jordanlaan en de fietsverbinding.

Voor de uitvoering van het plan volgt later een bestuurlijk voorstel.

Monitoring waterkwantiteit

Oppervlaktewater

Goede sturing van het oppervlaktewater vormt de basis voor goed waterbeheer. HDSR heeft hiervoor in de periode 1999-2003 het CAW-systeem laten bouwen. In 2009 wordt bekeken of er een grootschalige aanpassing aan de computerprogrammatuur nodig is in verband met nieuwe technische ontwikkelingen, mogelijkheden en veranderende eisen. Voor de historische opslag van data wordt in 2009 voor allereerst grondwater een nieuw databeheerpakket aangeschaft, voor 2010 staat de implementatie van het pakket voor andere waterkwantiteit parameters gepland.

Veel processen van het waterschap hebben groot belang en een steeds toenemende vraag naar monitoringsinformatie. Genoemd kunnen worden de watergebiedplannen, peilbesluiten, implementatie en evaluatie van de Kader Richtlijn Water, vaststellen van GGOR, toetsing van waterkeringen en het opstellen van waterbalansen. Deels worden de metingen via het CAW systeem ontsloten. Voor een gestructureerde aanpak wordt de kwaliteit van en de vraag naar metingen beter in kaart gebracht. In 2008/2009 wordt hiervoor waterschapsbreed het meetplan waterkwantiteit herzien. Ook wordt in 2009 een start gemaakt met de uitvoering van dit meetplan: aanschaf neerslagradar, uitbreiding meetlokaties en de aanschaf van apparatuur voor ijking en corrigeren van debieten.

Grondwater

In de nieuwe Waterwet wordt het waterschap de beheerder van het freatische grondwatersysteem. Tevens komt er een vergunningsverlenings- en handhavingstaak bij. Dit betekent dat er ook gebiedsbreed grondwaterstanden moeten worden gemonitord. In het beheersgebied zijn al vele meetnetten operationeel die nu door andere partijen worden beheerd. Welke inspanning het waterschap voor het meten moet leveren wordt in kaart gebracht. In 2009 wordt in beeld gebracht welke delen van het meetnet en hoe geautomatiseerd gegevens ingewonnen dienen te worden via bv. het CAW-systeem.

Waterbehoefte fruitteelt

De toenemende waterbehoefte voor beregening in de fruitteelt vraagt voor de langere termijn alternatieve oplossingen. In het Kromme Rijn gebied neemt naar verwachting het areaal in de toekomst nog toe, waardoor de grenzen aan onze oplossingsmogelijkheden in fysieke en financiële zin overschreden worden. Met de vaststelling van het watergebiedsplan "Tussen Kromme Rijn en Amsterdam-Rijnkanaal" heeft het bestuur hiervoor de volgende beleidslijn bekrachtigd. Bij de uitvoering van het watergebiedsplan zal het watersysteem op orde worden gebracht voor het huidige fruitareaal. Voor toekomstige uitbreiding van het fruitareaal moet de fruitsector zelf bijdragen aan oplossingen voor de problematiek, niet alleen qua ideevorming maar ook in fysieke en financiële zin.

Participatie in planvorming van derden

Het waterschap participeert waar mogelijk in plannen van derden waar kansen zijn eigen beleidsdoelstellingen (zoals de wateropgave) mede op te lossen door wijziging van functies en herinrichting van gebieden. Voorbeelden zijn Groene Hart, Gouwe-Wiericke West, Nieuwe Hollandse Waterlinie, Rijnenburg en groot groengebied Utrecht-West. In de provincie Utrecht zullen dergelijke plannen worden uitgewerkt in de AVP-gebiedsprogramma's.

In 2009 gaat ook de studie en ontwerpfase voor de nieuwe woningbouwlocatie Rijnenburg van start. Het waterschap draagt nadrukkelijk bij in de gedachtevorming en stelt capaciteit beschikbaar in het onderzoek en het ontwerp. Ook wordt in de komende jaren steeds nadrukkelijker de samenwerking op het gebied van stedelijk waterbeheer gezocht.

Doorgangsdepots bagger

De doorgangsdepots bagger worden optimaal ingezet. De vereiste vergunningen voor het depot in Cothen zijn nog niet verleend. De bouw van het depot in Utrecht is in de planning opgenomen en door vergunning-perikelen nog niet aangelegd. Omdat dit depot een veel kortere gebruiksduur krijgt, door de plannen voor de rwzi Utrecht, zijn de investeringen niet meer rendabel. Voor vervuild slib wordt naar een andere oplossing in de markt gezocht. Het baggerdepot in Utrecht kan wel als depot voor niet vervuilde bagger worden gebruikt. De investering, die hiermee is gemoeid, is een fractie van die van een doorgangsdepot.

Saneringsprogramma

Bij de uitwerking van het saneringsprogramma is, mede vanwege de gebiedsgerichte aanpak en de mogelijkheden om hiervoor subsidies te krijgen, gekozen voor de integratie van de saneringen in het baggerprogramma. Uiterlijk in 2020 is het saneringsprogramma voor waterbodems buiten het onderhoudsprofiel uitgevoerd.

Wabo en Waterwet

De nieuwe wetten Wabo en Waterwet hebben invloed op de vergunningverlening en handhaving zoals we die nu kennen. Het bevoegd gezag van 190 indirect afvalwaterlozende bedrijven gaat over van ons waterschap over naar gemeenten en provincie. Wij krijgen wel adviesrecht voor de vergunningen en een toezichthoudende rol voor de bescherming van onze 17 rwzi's. Dit betekent dat wij bij de vergunningverlening en de handhaving afhankelijk zijn van het bevoegd gezag. Dat vergt een andere houding en andere vaardigheden van de medewerkers om onze doelen te bereiken. Relatiebeheer en adviesrecht vraagt om de juiste formuleringen op te nemen in vergunningen. De politieke besluitvorming en inwerkingtreding van de Wabo en de Waterwet is sterk vertraagd. Wellicht dat eind 2009 beide wetten in werking treden. De voorbereiding in de zin van een landelijk loket voor vergunningen en samenwerkings-overeenkomsten met gemeenten en provincies gaat gewoon door, maar in een lager tempo.

Onderhoud watergangen

Met ingang van 2008 zullen de waterschappen gaan werken volgens de Gedragscode voor de Flora- en Faunawet, zoals deze is overeengekomen met het ministerie van LNV. In 2008 heeft het waterschap de verplichtingen die voortkomen uit deze Flora- en faunawet en de gedragscode van de Unie nader geïmplementeerd binnen de organisatie.

De aanpassingen in het onderhoud die voortvloeien uit de Flora- en faunawet/werken volgens de gedragscode brengen extra kosten met zich mee voor het onderhoud van watergangen.

De grootste kostenstijging zit bij watergangen in het nazien van uitkomend maaisel en het weer terugzetten van mosselen en vissen en de temperatuurmetingen. Hiervoor is op jaarbasis € 250.000,- extra budget nodig.

Schouw

In 2008 zijn de mogelijkheden van digitaal werken in het veld bij de schouwvoering onderzocht. De directe verwerking van de bevindingen in het veld op een laptop leidt tot een besparing op de administratieve handelingen op kantoor. De invoering van het gebruik van laptops bij de schouw in 2009 is afhankelijk van de wijze waarop de schouw is georganiseerd.

Sinds 2 jaar wordt een nieuwe wijze van diepteschouw gehanteerd. Elk van de 4 rayons komt om het jaar aan de beurt. We zijn nu halverwege de eerste 4 jaarscyclus en wat opvalt, is dat tussen het moment van schouwen en het moment dat de profielen zijn hersteld meer dan 2 jaar verlopen. Dit duurt te lang en tast onze geloofwaardigheid aan. In 2008 is onderzocht hoe de proceduretijd verkort kan worden en in 2009 worden de resultaten hiervan geïmplementeerd.

De diepteschouw rouleert over de verschillende gebieden binnen het waterschap. In 2009 staat de diepteschouw van het Kromme Rijn gebied op de planning. De in 2008 uitgevoerde diepteschouw van het IJsselgebied wordt in 2009 verder procedureel afgehandeld.

Keur

De proceduretijden van de keurvergunningen worden regelmatig overschreden. Het binnen de proceduretijden blijven is het speerpunt voor 2009 voor de vergunningverleners, zeker gezien de Wet dwangsom bij niet tijdig beslissen en de dienstenrichtlijn. De Wet dwangsom houdt in dat bij niet tijdig beslissen een dwangsom van maximaal € 1.260,- per te late beslissing verschuldigd is. De dienstenrichtlijn houdt in dat bij niet op tijd beschikken de vergunning wordt geacht te zijn verleend.

Oplossingen liggen deels in de nieuwe Keur en de Waterwet. Hierdoor zal een verschuiving van vergunningen naar meldingen optreden. Tijdswinst wordt verwacht door de werkprocessen van de keurvergunningverlening in detail door te lichten op efficiëntie.

Grondwaterbeheer

Een van de gevolgen van de nieuwe wetgeving is dat de grondwaterbeheertaak voor het ondiepe grondwater overgedragen wordt naar de waterschappen. Voor vergunningverlening en handhaving betekent dit dat er een taak bij komt. De inzet van het vergunning- en handavingsinstrument is afhankelijk van de wijze waarop het waterschap invulling wil geven aan deze beheertaak.

Overdracht Gekanaliseerde Hollandse IJssel

Er wordt over de overdracht van de Gekanaliseerde Hollandse IJssel met het ministerie van Verkeer en Waterstaat en het waterdistrict RWS Utrecht overleg gevoerd. Hierbij zal er in het najaar/winter 2008/2009 door deze drie partijen een bestuurlijk convenant worden opgesteld. Dit convenant vormt de leidraad om te komen tot overdracht. De daadwerkelijke overdracht kan nog enkele jaren duren.

Onderhoud kunstwerken actieve waterbeheersing

Het regulier onderhoud aan kunstwerken structureel uitgevoerd. Tevens wordt doorgegaan met het actualiseren van de inventarisatie van onderhoudsbeheerssystemen. Hierbij wordt aangesloten op nieuwe landelijke ontwikkelingen.

Voor het Groot-onderhoud wordt vanuit het GOP jaarlijks gekeken of de opgenomen kunstwerken daadwerkelijk aan vervanging toe zijn. Afhankelijk van de staat van het kunstwerk wordt deze in het geplande jaar opgepakt of doorgeschoven. Kunstwerken die toch in een slechtere staat verkeren worden alsnog toegevoegd aan de lijst voor het komende jaar.

In 2009 staan diverse kunstwerken op het programma om vervangen of gerenoveerd te worden. De kosten voor deze kunstwerken bedragen meer dan € 240.000. Dit zijn de gemalen Kerkeland, Koekoek, Kouwenhoven, Plettenburg, Terwijde en Veylcoep Oost. Tevens wordt de Haanwijkersluis gerenoveerd en worden inlaat en meetpunt Wijk bij Duurstede vernieuwd.

Vaarwegbeheer

Het regionaal vaarwegenbeheer is in het beheergebied voor een belangrijk deel belegd bij het waterschap. Het vaarwegenbeheer omvat het instandhouden van de vaartechnische infrastructuur (de "bak") van de toegewezen regionale vaarwegen, het toezicht op het daadwerkelijke gebruik van openbaar toegankelijk vaarwater en de zorg voor de verkeersveiligheid (nautisch beheer).

Aan de samenhangende taken wordt thans vrijwel geen uitvoering gegeven. In de praktijk bestaat veel onduidelijkheid over het beheer en verantwoordelijkheden.

Ook in de nieuwe Waterwet wordt het vaarwegbeheer in principe belegd bij het waterschap. Voor het nautische beheer blijft het aanwijzingsbesluit uitgangspunt. In 2008 wordt hiervoor beleid vastgesteld. Hierin geeft het waterschap invulling aan haar verantwoordelijkheid voor het beheer van de vaarweginfrastructuur en het nautische beheer.

Een integrale beschouwing van het vaarwegenbeheer met een afstemming op andere (waterbeheer) belangen geeft ook kansen waaronder bijvoorbeeld het realiseren van KRW-doelen.

Het vaarwegbeheer vergt meer inspanning dan tot nu toe. Voordeel is dat bestaande onduidelijkheden in taken en verantwoordelijkheden worden weggenomen en het waterschap duidelijkheid schept in het te voeren beleid.

1. Het waterschap integreert de technische voorwaarden van de in het Reglement genoemde vaarwegen in het waterbeheer.
2. Voor overig openbaar toegankelijk oppervlaktewater dat als vaarwater wordt gebruikt, worden de scheepvaartseisen afgestemd op de hydraulische afmetingen van de waterloop.
3. Het waterschap geeft actief uitvoering aan de zorg voor de nautische veiligheid van het watersysteem waar het waterschap nautisch het bevoegde gezag is.
4. Het waterschap legt de vaarweg en nautische voorwaarden van deze vaarwegen vast in een op te stellen "Vaarwegentrajectenatlas HDSR" en geïntegreerd in de keur.

Wat gaat het programma waterkwantiteitsbeheer kosten?

Tabel 12 – Meerjarenbegroting programma waterkwantiteitsbeheer 2009 (in € 1.000)*

	2008	2009	2010	2011	2012
Netto kapitaallasten	4.463	4.606	4.947	4.999	4.944
Overige netto-lasten	19.872	21.386	19.939	20.304	20.326
Totaal	24.335	25.991	24.886	25.303	25.270

3.2.2 Programma Nationaal Bestuursakkoord Water (stand van zaken en maatregelen)

Het Nationaal Bestuursakkoord Water is geactualiseerd en op 25 juni 2008 door de deelnemende partijen ondertekend. In het NBW-Actueel zijn onder meer afspraken gemaakt hoe de overheden omgaan met klimaatverandering, de stedelijke wateropgave en de ontwikkelingen in woningbouw en infrastructuur. Ook is er meer aandacht voor de implementatie van de Kaderrichtlijn Water.

Het NBW heeft nog steeds tot doel om in de periode tot 2015 de waterhuishouding op orde te brengen en te anticiperen op de verwachte klimaatverandering, zeespiegelstijging en bodemdaling. Hiertoe worden op de volgende punten specifieke afspraken gemaakt:

- aanpak wateroverlast uit oppervlaktewater in regionale watersystemen;
- aanpak wateroverlast uit oppervlaktewater en riolering in stedelijk gebied;
- voorkomen watertekort bij uitvoering van maatregelen en stimuleren bewustwording bij watergebruikers;
- waterkwaliteit ecologische en chemisch op orde brengen conform KRW in periode tot 2027;
- bij uitvoering van maatregelen waar mogelijk streven naar synergie tussen NBW en KRW;
- bij de keuze van maatregelen rekening houden met watervereisten van Natura 2000- en TOP-gebieden.

Wat doen we ervoor?

Uitwerking Nationaal Bestuursakkoord Water

In het Oude Rijngebied voldoen alle peilbesluitgebieden niet aan de werknormen. Hiervoor wordt een integraal maatregelenpakket uitgewerkt. Ook in Rijnenburg is sprake van een wateropgave. Hiermee wordt ter dege rekening gehouden bij de geplande stedelijke ontwikkeling. Het gebied van de Lopikerwaard voldoet geheel aan de werknormen.

In het oostelijk deel van het beheergebied was sprake van een relatief geringe wateropgave, die grotendeels wordt opgelost met de maatregelen uit de lopende watergebiedsplannen. In het gebied Honswijk is sprake van een wateropgave maar er zijn nog aanvullende berekeningen nodig om een definitieve uitspraak over de omvang te doen.

Het stedelijk gebied van Woerden en Utrecht voldoet niet overal aan de werknormen van het NBW. Hiervoor wordt de komende jaren een planvormingstraject gestart om concrete maatregelen uit te werken. Voor de gemeenten IJsselstein, Nieuwegein, Nieuwkoop en Oudewater zijn nog aanvullende berekeningen nodig om een definitieve uitspraak te doen. In de overige gemeenten voldoet het stedelijk gebied aan de werknormen.

In 2009 starten de voorbereidingen voor een tweede toetsing van de normen voor wateroverlast op basis van de nieuwe klimaatmodellen. Hierbij wordt met voorrang gekeken naar gebieden waar grootschalige functiewijziging wordt voorzien (Rijnsburg) en gebieden waar de maatregelen nog dienen te worden uitgewerkt. De toetsingen voor het totale beheergebied worden volgens afspraak in 2012 opgeleverd. In de periode 2009-2015 worden voor de gebieden buiten watergebiedsplannen en gemeentelijke waterplannen zo nodig aanvullende maatregelen voor bestrijding van wateroverlast uitgewerkt en in uitvoering genomen.

Wat gaat het programma Nationaal Bestuursakkoord Water kosten?

Tabel 13 – Meerjarenbegroting programma Nationaal Bestuursakkoord Water 2009 (in € 1.000)*

	2008	2009	2010	2011	2012
Netto kapitaallasten	938	119	675	955	1.512
Overige netto-lasten	1.830	2.836	3.049	3.101	2.812
Totaal	2.768	2.955	3.724	4.056	4.324

3.3 Thema schoon water

Wat willen we bereiken?

Het thema “schoon water” valt uiteen in twee belangrijke componenten, namelijk zuiveren van afvalwater en verbeteren van de kwaliteit van het oppervlaktewater. Aangezien het gezuiverde afvalwater, het effluent, op het oppervlaktewater geloosd wordt, zijn beide onderwerpen nauw met elkaar verbonden.

Een actueel onderwerp op dit gebied is samenwerking in de afvalwaterketen. De Stichtse Rijnlanden is voortdurend op zoek naar samenwerkingsvormen die de effectiviteit van het waterketenbeheer verbeteren met een optimaal maatschappelijk effect. Deze betreffen zowel samenwerking tussen waterschappen onderling, als samenwerking met andere overheden (gemeentes) en bedrijven. Zuiveringsbeheer is een onderdeel van de afvalwaterketen (inzameling, transport, afvalwaterzuivering en slibverwerking).

De afspraken met gemeenten en andere overheden over de afvalwaterketen leiden onder andere tot een vermindering van de hoeveelheid afvalwater. Gezien de hoeveelheid variabelen die op dit onderwerp van invloed zijn, is het lastig te voorspellen wat de exacte resultaten van de inspanningen zijn. Per situatie zal worden gestreefd naar een optimaal resultaat, zowel wat betreft de waterkwaliteit als in economisch opzicht.

De verbetering van de kwaliteit van het oppervlaktewater komt onder andere tot stand door vermindering van de concentratie bestrijdingsmiddelen. Op de eigen terreinen past het waterschap in principe geen chemische bestrijdingsmiddelen meer toe. De Stichtse Rijnlanden stimuleert gemeenten dit voorbeeld te volgen.

Ook kwaliteitsverbeterende maatregelen, zoals de inrichting van natte ecologische verbindingzones, dragen bij aan de verbetering. *In 2018 zal, volgens afspraken vanuit het Natuurbeleidsplan, een aanzienlijk deel van de natte ecologische verbindingzones binnen de Ecologische Hoofdstructuur gerealiseerd zijn. Dit leidt er onder andere toe dat de ringslang en kamsalamander beter gedijen in ons oostelijk beheergebied. In het hele gebied komen de verbindingzones ook ten goede aan kenmerkende vissoorten als de bittervoorn en de grote en kleine modderkruiper.* De realisatie van de ecologische hoofdstructuur valt onder de verantwoordelijkheid van de provincie, waar het waterschap een belangrijke bijdrage aan levert.

Op grond van de Kaderrichtlijn Water worden soortgelijke maatregelen uitgevoerd in zogenoemde waterlichamen, die deels samenvallen met de natte ecologische verbindingzones. Dit geldt ondermeer voor de Grecht en de Kromme Rijn, waar 15 km natuurvriendelijke oevers worden aangelegd in de periode tot 2015. De doelstelling voor andere waterlichamen (grotendeels buiten de ecologische hoofdstructuur) wordt uitgewerkt in het Waterbeheerplan.

Doelstellingen:

	De Stichtse Rijnlanden zorgt voor schoon water
1.	De Stichtse Rijnlanden zet zich in voor de verbetering van de kwaliteit van het oppervlaktewater.
2.	De Stichtse Rijnlanden zuivert alle aanbod van afvalwater tegen de wettelijk gestelde en in specifieke gevallen strengere gebiedsgerichte normen.

Bestuurlijke en wettelijke kaders

Het beleidsmatige kader op het gebied van schoon water wordt grotendeels niet door het waterschap zelf bepaald. Europese, landelijke en provinciale wet- en regelgeving zijn richting gevend voor De Stichtse Rijnlanden.

- De *Wet verontreiniging oppervlaktewater en de bijbehorende lozingsbesluiten (Richtlijn Stedelijk Afvalwater 1996)* stellen eisen aan de kwaliteit van het effluent. De WVO gaat uit van een verwijderingspercentage van 75% van beide nutriënten (stikstof en fosfaat) voor het gemiddelde van alle rwzi's in een beheersgebied. Het waterschap voldoet ruimschoots aan die normen. Naleving van deze normen wordt door (juridische) middelen afgedwongen.
- De *Europese Kaderrichtlijn Water (KRW)* heeft als doelstelling "het bereiken van ecologisch gezonde watersystemen". Het verlagen van één van beide of beide nutriënten draagt hieraan bij. De uitvoering van de KRW wordt verder aangevuld met het nemen van kwaliteitsverbeterende maatregelen, zoals het realiseren van natuurvriendelijke oevers en vispassages. Dit leidt uiteindelijk tot helder en plantenrijk, ecologisch gezond, water. Ook het beheer moet hierop afgestemd zijn.
- Samenwerking in de waterketen is hét thema van het *Bestuursakkoord waterketen*. Voor het waterschap ligt het accent op samenwerking met gemeenten in de afvalwaterketen. De aandacht gaat uit naar het bewerkstelligen van een structurele samenwerking met het oog op het beheersen van de maatschappelijk kosten en het verbeteren van de waterkwaliteit.
- De integrale gebiedsaanpak is vastgelegd in de *Agenda Vitaal Platteland (AVP)*. Belangrijkste onderwerpen voor het waterschap die in de AVP zijn opgenomen zijn de verdrogingsbestrijding, uitvoering van sommige maatregelen voor de KRW en realisatie van natte ecologische verbindingzones.
- De *Wabo* (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) regelt de omgevingsvergunning ten behoeve van indirecte lozingen. Doel van deze wet is om de burger de mogelijkheid te geven via één overheid alle zaken met betrekking tot een vergunningsaanvraag (bijvoorbeeld een bouwaanvraag) te regelen. De gemeente is het loket voor de burger. Dat neemt niet weg dat burgers ook bij het waterschap kunnen aankloppen.

Kerncijfers – schoon water	
Aantal rioolzuiveringsinstallaties	17
Aantal rioolgemalen	52
Aantal kilometer persleiding	139
Aantal waterlichamen	30
Natte ecologische verbindingzones	219 km waarvan 58 km gerealiseerd eind 2007
Aantal gemeenten afvalwater zuivering	18
Aantal afvalwaterakkoorden	2

Wat gaat het thema schoon water kosten?

Tabel 14 – Meerjarenbegroting thema schoon water 2009 (in € 1.000)*

	2008	2009	2010	2011	2012
Netto kapitaallasten	23.198	22.763	27.117	26.625	26.660
Overige netto-lasten	26.218	27.541	29.013	28.605	29.045
Totaal	49.416	50.304	56.130	55.230	55.705

Het thema "schoon water" is opgesplitst in een tweetal programma's:

- Kwaliteit van het oppervlakte water;
- Zuiveringsbeheer (inclusief optimalisatie samenwerking in de afvalwaterketen).

Deze bestuurlijke programma's worden in de volgende paragrafen verder uitgewerkt.

3.3.1 Programma kwaliteit van het oppervlakte water

Sinds 22 december 2000 is de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) van kracht. Met deze richtlijn wil Europa het oppervlakte- en grondwater kwalitatief en ecologisch beschermen en verbeteren en een duurzaam gebruik van water bevorderen. Voor de implementatie van deze Europese richtlijn heeft het waterschap in samenwerking met andere partijen binnen verschillende gebiedsprocessen doelen, maatregelen en een onderzoeksprogramma geformuleerd. De maatregelen en onderzoeksinspanningen van het waterschap worden vastgelegd in het Waterbeheerplan. In 2009 start het waterschap met de uitvoering van maatregelen, extra onderzoek en monitoring. Deze maatregelen betreffen een scala van inrichtings- en beheersmaatregelen.

Operationele doelstellingen – kwaliteit van het oppervlakte water

Doelstelling	Outputindicator	Norm				
		2008	2009	2010	2011	2012
• De Stichtse Rijnlanden beschermt de kwaliteit van het oppervlaktewater en de werking van de rwzi door vergunningverlening en handhaving	• % zwemwaterlocaties dat voldoet aan EU-normen	100	100	100	100	100
	• % water dat voldoet aan normen voor prioritair en gevaarlijke stoffen	100	100	100	100	100
	• % beëindigen van illegale lozingen en ongedaan (laten) maken van emissieovertredingen via handhaving	95	95	95	95	95
	• % naleefgedrag (= #overtr. op # bezoeken)					
	o bedrijven	80	90	90	90	90
	o agrarische bedrijven (incl. fruitteelt)	75	80	90	90	90
	o bronningen/saneringen	60	75	90	90	90
• De Stichtse Rijnlanden bevordert de ecologische en fysisch-chemische kwaliteit van het oppervlaktewater	o gemeenten	50	60	80	80	80
	• % fruitteelters (totaal = 280) dat teeltvrije zone in acht neemt	90	94	98	98	98
• De Stichtse Rijnlanden werkt samen met andere overheden in de waterketen.	• Aantal aangelegde kilometers natuurvriendelijke oevers	3	8*	3*		
	• Aantal aangelegde vispassages	0	5	5		
	• % Afname areaal verdroogd natuurgebied	20	30	40		
	• Aantal uitgevoerde optimalisatiestudies	3	3	0	0	0
	• Aantal uitgevoerde studies rioolvreemd water	0	3	0	0	0
	• Aantal kWh/ie energieverbruik rwzi's	-	29,7	29,1	28,5	27,9

* 1 watergebiedsplan in 2008 en 2 watergebiedsplannen in 2010.

Wat doen we ervoor?

Bestrijdingsmiddelen en strafbeschikking

Het waterschap heeft vanuit het Lozingenbesluit open teelt en veehouderij toezicht op het gebruik van bestrijdingsmiddelen nabij oppervlaktewateren. Bestrijdingsmiddelen zijn een probleemstof bij de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water.

Voor een betere handhaving werkt de Unie van Waterschappen samen met de AID en het ministerie LNV aan toezichthoudende bevoegdheid voor waterschappen voor de Wet gebruik bestrijdingsmiddelen en biociden (Wgb). Het Openbaar Ministerie werkt aan de mogelijkheid tot het opleggen van een strafbeschikking door buitengewoon opsporingsambtenaren (BOA) voor overtredingen van de Wgb. Begin 2009 moet deze regelgeving gereed zijn.

Riooloverstorten

Gemeentelijke rioolstelsels moeten voldoen aan de basisinspanning, dat wil zeggen dat de gezamenlijke overstortlozingen in een gemeente een bepaalde vuilvracht niet mogen overschrijden. De basisinspanning is een maatregel die uitsluitend is gericht op emissiebeperking, zonder dat gekeken wordt naar het effect op de kwaliteit van het oppervlaktewater. De basisinspanning is dan ook vaak een eerste stap van de sanering, die gevolgd moet worden door het zogenaamde waterkwaliteitsspoor.

Nadat de maatregelen voor het behalen van de basisinspanning zijn vastgesteld, wordt bezien in het waterkwaliteitsspoor of er voor de nog resterende overstortlozingen na de basisinspanning nog aanvullende maatregelen nodig zijn voor het uiteindelijk bereiken van de waterkwaliteitsdoelstellingen voor het betreffende oppervlaktewater. De aanvullende maatregelen zijn ook nodig om te kunnen voldoen aan de eisen die volgen uit de Europese Kaderrichtlijn Water.

Registratie

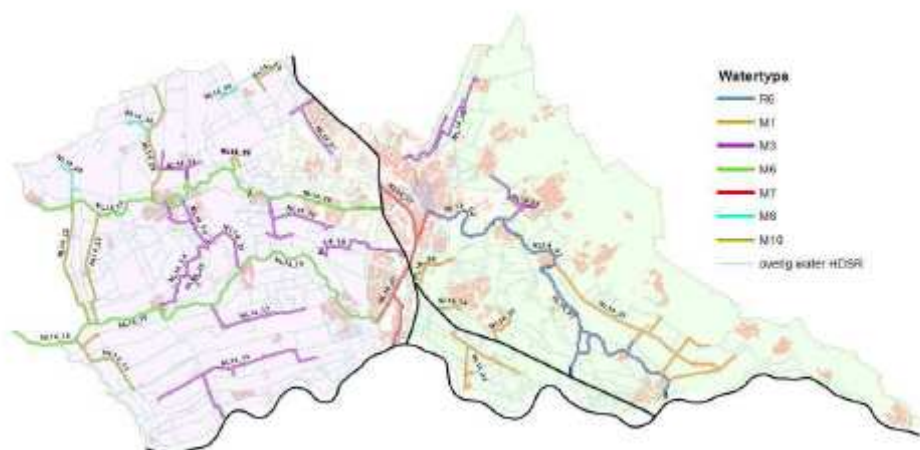
Gemeenten zijn verplicht om de frequentie en duur van de werking van gemengde riooloverstorten te registreren. Ook de registratie van gevallen neerslag, om een relatie tussen beide zichtbaar te maken, is verplicht. Deze verplichting wordt landelijk aan gemeenten opgelegd via de Wvo-vergunning voor lozingen uit het riool. Door de Commissie Integraal Waterbeheer is aangegeven dat samenwerking tussen gemeenten en waterschap daarbij gewenst is, omdat het waterschap de gegevens dient te interpreteren en evalueren.

Door een gezamenlijke aanpak te volgen bij de metingen aan overstorten kan tegen lagere bestedingen een hogere kwaliteit worden bereikt. De kwalitatieve voordelen zijn:

- betere kwaliteit doordat één professionele partij verantwoordelijk is voor het eindresultaat (goede overstort-rapportages);
- eenvoudige synchronisatie van gegevens en tijdregistratie (bij het combineren van gegevens uit afzonderlijke meetnetten is dit een grote moeilijkheid);
- betere data door geautomatiseerde gegevensverwerking;
- betere data door snellere reactie op storingen

Europese Kaderrichtlijn

In 2007 zijn doelen en maatregelen voor waterlichamen en beschermde gebieden voor de implementatie van de Europese Kaderrichtlijn Water uitgewerkt. Op basis van de voorstellen van alle waterbeheerders binnen het deelstroomgebied Rijn-West is binnen dit kader de Adviesnota Schoon Water opgesteld. De met de maatregelen verbonden kosten zijn gelijktijdig uitgewerkt, bovenop het autonome beleid en de maatregelen die al in de watergebiedsplannen zijn opgenomen. Een deel van de extra kosten komt voort uit inrichtings- en beheermaatregelen. Daarnaast worden kosten gemaakt voor onderzoek, monitoring en evaluatie. In 2008 zijn de voorgestelde maatregelenpakketten gebiedsgewijs geconcretiseerd en worden deze verankerd in het nieuwe waterbeheerplan. In 2009 wordt gestart met de voorgestelde onderzoeks-, inrichtings- en beheermaatregelen. Ook zullen nog kosten voor planvorming gemaakt worden.

Figuur 2.1 Waterlichamen met toegewezen watertypen

Wat gaat het programma kwaliteit van het oppervlakte water kosten?

Tabel 15 – Meerjarenbegroting programma kwaliteit van het oppervlakte water 2009 (in € 1.000)*

	2008	2009	2010	2011	2012
Netto kapitaallasten	34	402	38	22	-7
Overige netto-lasten	4.933	5.194	5.395	5.395	5.425
Totaal	4.967	5.597	5.432	5.418	5.419

3.3.2 Programma zuiveringsbeheer (inclusief optimalisatie samenwerking in de afvalwaterketen)

Samenwerking in de waterketen heeft voor het waterschap als doel op de lange termijn de kwaliteit van de dienstverlening te vergroten en de totale maatschappelijke kosten voor de afvalwaterketen (het geheel van zuivering en riolering) gelijk te houden of verder omlaag te brengen. Dit doel wordt bereikt door samen met de gemeenten in het gebied te werken aan diverse projecten waarmee kosten worden gereduceerd, kwaliteit wordt verbeterd of allebei.

Samenwerking in de waterketen heeft een hoge politieke belangstelling, voortvloeiend uit het in 2007 ondertekende Nationaal Bestuursakkoord Waterketen. Het Waterschap heeft al sinds 2005 een beleidsprogramma in uitvoering waarmee de samenwerking in de waterketen tot stand wordt gebracht. Het Nationaal Bestuursakkoord Waterketen onderstreept de politieke noodzaak om dit beleidsprogramma ambitieus te blijven uitvoeren. In 2009 zal er aan de Tweede Kamer worden gerapporteerd over de vorderingen van onder andere de waterschappen op dit terrein, met als mogelijke consequenties bij tegenvallende resultaten een ingreep van de Tweede Kamer in de taakverdeling in de waterketen.

Operationele doelstellingen – zuiveringsbeheer (inclusief optimalisatie samenwerking in de afvalwaterketen)

	Doelstelling	Outputindicator	Norm				
			2008	2009	2010	2011	2012
	• De Stichtse Rijnlanden zorgt voor voldoende verwerkingscapaciteit	• % Ontwerp (realisatie) belastinggraad rwzi's	120	122	120	120	120
	• De Stichtse Rijnlanden levert een duurzame zuiveringsprestatie	• Daling van de hoeveelheid chemicaliën gebruikt voor fosfaatverwijdering [in tonnen] • Verwijderingspercentage stikstof • Verwijderingspercentage fosfaat • Aantal afgesloten afvalwaterakkoorden	600 81 84 1	575 75 80 8	525 75 80 7	525 75 80 2	525 75 80 0

Wat doen we ervoor?

Het dagelijks bestuur heeft zich (werkconferentie in het voorjaar 2008) uitgesproken voor een voortzetting van de huidige koers in de waterketen. Dat betekent dat het waterschap zal blijven inzetten op het bereiken van de doelen door middel van samenwerking. Het overnemen van taken van andere partijen (bijv. rioolbeheer) is daarmee uitgesloten. Het uitvoeren van diensten tegen een vergoeding is wel mogelijk. Drie concrete doelen uit het Nationaal Bestuursakkoord Waterketen worden door het waterschap overgenomen:

1. Voor alle afvalwaterzuiveringsinstallaties en de aangesloten riolering zijn in 2009 optimalisatiestudies uitgevoerd, tenzij uit een snelle inventarisatie duidelijk wordt dat er geen optimalisatiekansen zijn. Optimalisatiestudies die zich richten op de nieuwe eisen vanuit de Kaderrichtlijn Water zullen passend in het tijdschema van de Kaderrichtlijn worden uitgevoerd. De waterschappen nemen het initiatief voor de optimalisatiestudies.
2. Gemeenten en waterschappen leggen de gezamenlijke afspraken vast in bestuurlijke overeenkomsten zoals afvalwaterakkoorden. De afvalwaterakkoorden vervangen de aansluitvergunning.

3. In de waterketen wordt volop ruimte geboden aan regionale initiatieven om de kerncompetenties van partijen in de waterketen doelmatig in te zetten, bijvoorbeeld door beheertaken anders te verdelen. De samenhang met beheertaken buiten de waterketen, zoals de afstemming tussen wegbeheer en rioolbeheer, blijft daarbij gewaarborgd.

Toezicht op inrichtingen

Door veranderende wetgeving hoeven inrichtingen met activiteiten die vallen onder het activiteitenbesluit niet langer analyserapportages aan het waterschap te leveren. Wij zullen dus in het kader van toezicht vaker zelf monsters moeten nemen en laten analyseren.

Rwzi Utrecht

In 2009 wordt een bestuurlijke beslissing verwacht over de toekomst van de rwzi Utrecht. Met de gemeente wordt nagegaan of een compacte innovatieve rwzi gecombineerd met de gemeentelijke inspanning voor de realisering van binnenstedelijke woningbouw tot een maatschappelijk optimum kan leiden. Ook wordt er gekeken of er elders aan de rand van de stad kan worden gebouwd.

Wat gaat het programma zuiveringsbeheer kosten?

Tabel 16 – Meerjarenbegroting programma zuiveringsbeheer 2009 (in € 1.000)*

	2008	2009	2010	2011	2012
Netto kapitaallasten	23.164	22.361	27.079	26.603	26.667
Overige netto-lasten	21.285	22.347	23.618	23.209	23.620
Totaal	44.449	44.707	50.697	49.812	50.287

3.4 Thema lastendruk

Wat willen we bereiken?

De Stichtse Rijnlanden komt voor hogere kosten te staan. Het waterschap streeft daarbij naar een evenwichtige tariefsontwikkeling.

Doelstellingen:

	De Stichtse Rijnlanden streeft door een beleidsmatige inzet van reserves naar een evenwichtige ontwikkeling van de tarieven
1.	De Stichtse Rijnlanden zorgt voor de uitvoering van de belastingverordening

Bestuurlijke en wettelijke kaders

- Waterschapswet
In 2009 zal de in de nieuwe Waterschapswet vastgelegde financieringsstructuur in werking treden.
- Algemene wet bestuursrecht
- Kostentoedelingsverordening
Met ingang van 2009 zal in verband met de nieuwe financieringsstructuur een nieuwe kostentoedelingsverordening in werking treden.
- Belastingverordeningen
In verband met de nieuwe financieringsstructuur zullen in 2009 een aantal nieuwe belastingverordeningen in werking treden.
- Diverse beleidsregels

Vaststelling belastingverordeningen

Na inwerkingtreding van de nieuwe Waterschapswet zullen de volgende belastingen worden geheven:

- Watersysteemheffing ingezetenen;
- Watersysteemheffing gebouwd;
- Watersysteemheffing overig ongebouwd (voor agrarische en overige gronden);
- Watersysteemheffing natuur (voor bos- en natuurterreinen);
- Zuiveringsheffing (voor lozers op rioleringen);
- Verontreinigingsheffing (zeer beperkt voor zo'n 100 lozers op oppervlaktewateren).

Voor deze belastingen worden in 2008 belastingverordeningen vastgesteld.

Wat gaat het thema lastendruk kosten?

Tabel 17 – Meerjarenbegroting thema lastendruk 2009 (in € 1.000)

	2008	2009	2010	2011	2012
Netto kapitaallasten	236	215	209	111	159
Overige netto-lasten	4.167	4.438	4.327	4.329	4.364
Totaal	4.403	4.652	4.536	4.440	4.522

Het thema "lastendruk" is opgesplitst in een tweetal programma's:

- Tarieven en heffingsmaatstaven;
- Perceptiekosten.

Deze bestuurlijke programma's worden in de volgende paragrafen verder uitgewerkt.

3.4.1 Programma Tarieven en heffingsmaatstaven

Uitgangspunt voor onze tariefsontwikkeling is dat door een beleidsmatige inzet van reserves per belastingcategorie een gelijkmatige ontwikkeling van de tarieven wordt gerealiseerd.

Tarieven 2009

Het voorstel voor de tarieven 2009 is:

Tabel 18 – Voorgestelde tarieven

	2008*	VJN 2008	2009
Watersysteemheffing ingezetenen	€ 41,07	€ 59,22	€ 62,25
Watersysteemheffing gebouwd	€ 0,59	€ 0,62	€ 0,56
Watersysteemheffing overig ongebouwd	€ 60,68	€ 61,86	€ 60,68
Watersysteemheffing natuur	€ 60,68	€ 3,51	€ 4,60
Zuiveringsheffing/ Verontreinigingsheffing	€ 63,62	€ 54,41	€ 54,72

* voor 2008 zijn in deze tabel de meest vergelijkbare tarieven opgenomen.

Ontwikkeling belastingdraagvlak

De ontwikkeling van het belastingdraagvlak in de verschillende categorieën is in beweging. Zo neemt het draagvlak voor ongebouwd af, maar voor gebouwd toe. Dit wordt veroorzaakt door extra bebouwing en de periodieke herwaardering van de WOZ-waarde.

In de categorie ingezetenen wordt een jaarlijkse stijging van het belastingdraagvlak verwacht van zo'n 1,5%. Voor de verontreinigingsheffing voor woonruimten wordt een zelfde groei verwacht.

De groei van het belastingdraagvlak van de verontreinigingsheffing voor wat betreft bedrijven blijft beperkt. Dit wordt veroorzaakt doordat de vervuilingswaarde van de grotere bedrijven al jaren een dalende lijn laat zien. Dergelijke bedrijven nemen vaak milieubesparende maatregelen, in de zin van een zuiniger waterverbruik en het verlagen van de vuilvracht. Voorts is als gevolg van een wetswijziging het begrip vervuilingseenheid gewijzigd. Ook deze wijziging zorgt in 2009 voor een daling van het aantal vervuilingseenheden van met name grotere bedrijven.

Tabel 19 Heffingsmaatstaven					
Verontreinigingsheffing/zuiveringsheffing woonruimten	2008	2009	2010	2011	2012
Bruto aantal vervuilingseenheden	701.800	712.327	723.012	733.857	744.865
-/- bezwaren	2.611	2.849	2.892	2.935	2.979
-/- kwijtscheldingen	49.126	49.863	50.611	51.370	52.141
-/- oninbaar	3.263	3.562	3.615	3.669	3.724
= Netto aantal vervuilingseenheden	646.800	656.053	665.894	675.882	686.021
Verontreinigingsheffing/zuiveringsheffing bedrijven	2008	2009	2010	2011	2012
Bruto aantal vervuilingseenheden	267.503	263.201	264.244	265.287	266.330
-/- bezwaren	8.828	8.686	8.720	8.754	8.789
-/- oninbaar	2.675	2.632	2.642	2.653	2.663
= Netto aantal vervuilingseenheden	256.000	251.883	252.882	253.880	254.878
Ingezetenenomslag	2008	2009	2010	2011	2012
Verontreinigingsheffing/zuiveringsheffing	293.721	298.127	302.599	307.138	311.745
-/- bezwaren	1.093	1.193	1.210	1.229	1.247
-/- kwijtscheldingen	20.560	20.869	21.182	21.500	21.822
-/- oninbaar	1.366	1.491	1.513	1.536	1.559
= Netto belastingopbrengsten	270.702	274.575	278.693	282.874	287.117
Watersysteemheffing gebouwd	2008	2009	2010	2011	2012
Bruto WOZ-waarde (x1000)	n.v.t.	104.227.138	105.790.545	107.377.403	108.988.064
-/- bezwaren	n.v.t.	521.135	528.952	536.887	544.940
-/- oninbaar	n.v.t.	521.135	528.952	536.887	544.940
= Netto WOZ-waarde	n.v.t.	103.184.867	104.732.640	106.303.629	107.898.184
Watersysteemheffing overig ongebouwd	2008	2009	2010	2011	2012
Bruto aantal hectares	n.v.t.	60.061	59.911	59.761	59.611
-/- bezwaren	n.v.t.	0	0	0	0
-/- oninbaar	n.v.t.	841	839	837	835
= Netto aantal hectares	n.v.t.	59.220	59.072	58.924	58.776
Watersysteemheffing natuur	2008	2009	2010	2011	2012
Bruto aantal hectares	n.v.t.	9.544	9.544	9.544	9.544
-/- bezwaren	n.v.t.	0	0	0	0
-/- oninbaar	n.v.t.	134	134	134	134
= Netto aantal hectares	n.v.t.	9.410	9.410	9.410	9.410

Nieuwe kostentoedelingsverordening: lasten herverdeeld

Ten behoeve van de nieuwe watersysteemheffingen is met ingang van 2009 een nieuwe kostentoedelingsverordening vastgesteld.

De nieuwe financieringsstructuur heeft een nieuwe verdeling van lasten over de verschillende (nieuwe) belastingcategorieën noodzakelijk gemaakt. Hoewel de nieuwe structuur op macroniveau niet zorgt voor een lastenstijging, kan zo'n lastenstijging op microniveau zich zeker voordoen. Dit is met name het geval in gebieden waar voorheen geen omslagheffing werd geheven (gebied rond Rhenen en Amerongen en de buitendijkse gebieden) en de voormalige omslagklasse A-gebieden (Utrechtse Heuvelrug).

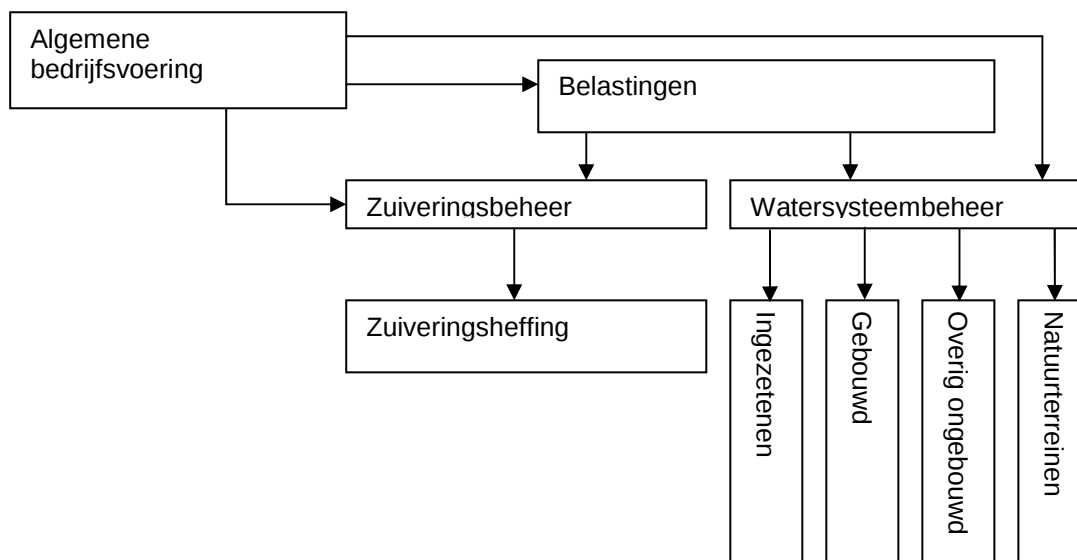
3.4.2 Programma Perceptiekosten

De perceptiekosten, de kosten van heffing en invordering van waterschapsbelastingen bedragen < 4,7% van de totale begrote opgelegde belastingen in 2009.

Van de overheid wordt steeds meer verwacht: vergroting van de dienstverlening en verkorting van de behandelingstermijnen. Ons waterschap streeft er naar deze verwachtingen in te lossen en het percentage perceptiekosten maximaal gelijk te houden.

Toedeling perceptiekosten

Met de nieuwe kostentoedelingsverordening worden de kosten van verkiezingen, heffing en invordering niet meer rechtstreeks toegedeeld, maar net als overige kosten op basis van de kostentoedelingspercentages. De systematiek van de toedeling van perceptiekosten en kosten van verkiezingen ziet er dan als volgt uit:

De kosten van Algemene Bedrijfsvoering worden op basis van gewerkte uren verdeeld over Belastingen, Zuiveringsbeheer en Watersysteembeheer.

De kosten van Belastingen worden op basis van gewerkte uren verdeeld over Zuiveringsbeheer en Watersysteembeheer.

De kosten van Zuiveringsbeheer worden gedekt uit de opbrengsten van de zuiveringsheffing.

De kosten van Watersysteembeheer worden op basis van de kostentoedelingspercentages verdeeld over de ingezetenen, de eigenaren gebouwd, de eigenaren overig ongebouwd en de eigenaren van natuurterreinen.

Operationele doelstellingen – Perceptiekosten

	Doelstelling	Outputindicator	Norm				
			2008	2009	2010	2011	2012
	• De Stichtse Rijnlanden streeft ernaar dat de perceptiekosten niet stijgen	• % perceptiekosten t.o.v. begrote opgelegde belastingen	-	<4,7%	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.

Wat doen we ervoor?

Waterschapshuis

Ons waterschap heeft zich gecommitteerd aan de ontwikkeling van één belastingapplicatie voor alle waterschappen door Het Waterschapshuis. Naar verwachting zal deze applicatie met ingang van 2011 in gebruik worden genomen. De kosten van deze nieuwe belastingapplicatie zijn op dit moment nog niet bekend.

Wat gaat het programma perceptiekosten kosten?

Tabel 20 – Meerjarenbegroting programma perceptiekosten 2009 (in € 1.000)*

	2008	2009	2010	2011	2012
Netto kapitaallasten	236	215	209	111	159
Overige netto-lasten	4.167	4.438	4.327	4.329	4.364
Totaal	4.403	4.652	4.536	4.440	4.522
Opgelegde belastingen	92.471	98.852	102.668	102.507	103.218
-/- kwijtscheldingen	3.768	4.028	4.183	4.177	4.206
-/- bezwaren	769	822	853	852	858
-/- oninbaar	561	599	623	622	626
Netto belastingopbrengsten	87.374	93.404	97.009	96.857	97.529

3.5 Thema tevredenheid belanghebbenden

Wat willen we bereiken?

Voor ons waterschap is het van belang om inzicht te hebben in de tevredenheid van belanghebbenden. Op basis van de bevindingen kan de service en dienstverlening worden verbeterd en wordt inzichtelijk gemaakt welke onderwerpen als belangrijk worden ervaren.

Doelstellingen:

	De Stichtse Rijnlanden zorgt voor tevredenheid bij belanghebbenden
1.	De Stichtse Rijnlanden werkt toe naar meer zorg voor de belanghebbenden.
2.	De Stichtse Rijnlanden profileert zich als een open, professionele, klantgerichte organisatie die met beide benen in de samenleving staat.

Bestuurlijke en wettelijke kaders

- Algemene wet bestuursrecht;
- Communicatie beleidsplan 2005-2008;
- KAM Nen-normen.

De bestuurlijke programma's bestaan uit: Klanttevredenheidsonderzoeken en Klantgerichtheid.

3.5.1 Programma Klanttevredenheidsonderzoeken

Niet door alle waterschappen worden vergelijkbare klanttevredenheidsonderzoeken (KTO's) uitgevoerd. Om een goede vergelijking tussen de waterschappen mogelijk te maken is dit wel wenselijk. Wel vindt er een "Bedrijfsvergelijking Zuiveringsbeheer" via TNS-NIPO plaats.

Operationele doelstellingen – Klanttevredenheidsonderzoeken

	Doelstelling	Outputindicator	Norm				
			2008	2009	2010	2011	2012
	• De Stichtse Rijnlanden wil inzicht hoe de maatschappij over het waterschap denkt.	• Aantal klanttevredenheidsonderzoeken • Klanttevredenheidsonderzoeken (waarderingscijfer) • Aantal telefonische bereikbaarheidsonderzoeken • Telefonische bereikbaarheid (waarderingscijfer)	-	1	-	1	-
			-	> 7	-	> 7	-
			-	1	-	1	-
			-	> 7	-	> 7	-

Wat doen we ervoor?

Tevredenheidsonderzoeken, klachtenregistratiesysteem

Recentelijk zijn klantentevredenheidsonderzoeken uitgevoerd. Deze onderzoeken leveren waardevolle informatie op voor de verbetering van de dienstverlening en worden dan ook regelmatig herhaald. Daarnaast wordt gewerkt aan een nieuw klachtenregistratiesysteem. Melding moet dan ook mogelijk worden via de website.

3.5.2 Programma Klantgerichtheid

Voor elke organisatie zijn klanten belangrijk. De mate waarin de relatie met de klant wordt aangegaan heeft echter verregaande consequenties voor de inzet van mensen en middelen en de inrichting van de processen.

Operationele doelstellingen – Klantgerichtheid

Doelstelling	Outputindicator	Norm				
		2008	2009	2010	2011	2012
• De Stichtse Rijnlanden streeft naar het vergroten van bekendheid, legitimatie en draagvlak voor haar activiteiten	• Aantal imago-onderzoeken • Imago-onderzoeken (waarderingcijfer)	- -	1 > 7	- -	1 > 7	- -
• De Stichtse Rijnlanden streeft naar het optimaliseren van kennis- en informatie-uitwisseling	• Aantal elektronische nieuwsbrieven • Aantal bereikte leerlingen (educatie) project Watch	- -	> 5 1.100	> 5 1.100	> 5 1.100	>5 1.100
• De Stichtse Rijnlanden zorgt ervoor dat de bezwaar- en verzoekschriften binnen de wettelijke termijn worden afgehandeld	• % binnen de termijn afgehandelde bezwaar- en verzoekschriften	-	100	100	100	100

Wat doen we ervoor?

Elektronische dienstverlening

E-dienstverlening komt er op neer dat burgers en bedrijven door de overheid in staat worden gesteld hun zaken via de PC met de overheid te communiceren. Dit naast de andere kanalen die er zijn zoals post, fax, balie en telefoon. Te denken valt aan meldingen, vergunningen, klachten en belastingen.

Om een stimulans te geven aan de e-dienstverlening hebben de Unie van Waterschappen, de VNG en IPO een verklaring ondertekend. De titel hiervan is: "Betere dienstverlening, minder administratieve lasten met de elektronische overheid". De verklaring verwijst sterk naar de BurgerServiceCode en gaat uit van één loket, transparantie in handelen en het eenmalig verstrekken van gegevens door de aanvrager. In de verklaring zijn afspraken opgenomen die sterk ICT gericht zijn: onder andere aansluiting op basisvoorzieningen, DigiD en BSN. Naast aansluiting is het aan ons het gebruik van deze aansluitingen op te nemen in de werkprocessen en dat burger en bedrijven daadwerkelijk een betere dienstverlening ervaren.

E-dienstverlening is een onderwerp dat verschillende afdelingen raakt en een verandering in ons waterschap teweeg zal brengen. Daarom is er voor gekozen het als een programma op te pakken.

Een realisatieplan is in 2008 gemaakt en zal in 2009 richting uitvoering gaan. Hierbij zijn wij sterk afhankelijk van de ontwikkelingen rond de Wabo en de Landelijke Voorziening Omgevingsloket (LVO) die hier uit voort komen. Afhankelijkheid is er ook met betrekking tot de basisadministraties die landelijk worden ontwikkeld en waar wij zelf op moeten aansluiten.

Communicatiebeleidsplan

Het is inmiddels een goede gewoonte geworden om in het jaar na de verkiezingen het geldende communicatiebeleid tegen het licht te houden. Een nieuw gekozen algemeen bestuur moet immers de mogelijkheid hebben om desgewenst in een herzien communicatiebeleidsplan nieuwe speerpunten te benoemen en/of andere accenten aan te brengen. Daarbij is het ook gebruikelijk om een en ander mede te

baseren op een recent imago-onderzoek. Aangezien er in november 2008 verkiezingen worden gehouden, is 2009 het jaar waarin voormelde zaken gerealiseerd moeten worden.

Bekorting afhandelingstermijnen

Naar verwachting zal in 2009 de Wet dwangsom en beroep bij niet tijdig beslissen al over 1 januari 2009 in werking treden. De belanghebbenden hebben bij overschrijding van de afhandelingstermijn van bezwaar- en verzoekschriften recht op een dwangsom (tot een maximum van € 1260).

Om aan de afhandelingstermijn te kunnen voldoen zullen aanslagen meer gespreid worden verzonden. In 2010 zal de wettelijke afhandelingstermijn voor bezwaarschriften dan verkort worden van 13 weken naar zes weken.

Vergroting dienstverlening

Met het digitale belastingloket zijn de afgelopen jaren al grote stappen voorwaarts gezet. In 2009 zal de digitale aangifte verontreinigingsheffing voor bedrijven worden geïntroduceerd.

3.6 Thema maatschappelijk verantwoord ondernemen

Wat willen we bereiken?

Een nieuwe trend binnen de overheid is de aandacht voor Good Governance. Good Governance gaat over integriteit, transparantie en verantwoording. Door middel van Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) of wel duurzaam ondernemen geeft ons waterschap dit begrip concreet vorm.

MVO betekent dat naast het streven naar maatschappelijke waardering (profit) ook rekening wordt gehouden met de effecten van de bedrijfsactiviteiten op het natuurlijke leefmilieu (planet) en met de gevolgen voor menselijke aspecten binnen en buiten het bedrijf (people). Het gaat er om een balans te vinden tussen people, planet en profit. Steeds vaker blijkt dat die balans leidt tot betere resultaten voor het bedrijf en de samenleving.

Het waterschap werkt toe naar meer zorg voor de belangen van medewerkers, omwonenden, consumenten en natuur en milieu, ook voor toekomstige generaties. Hierbij hoort ook: doen wat in haar mogelijkheden ligt om bewustzijn te vergroten over de wereld-waterproblematiek en bijdragen aan het oplossen ervan.

Doelstellingen:

	De Stichtse Rijnlanden wil bijdragen aan een watersysteem dat ingericht is op basis van integrale maatschappelijke afwegingen waarbij duurzaamheid, leefbaarheid en robuustheid kernwoorden zijn.
1.	De Stichtse Rijnlanden heeft zorg voor de belangen van haar medewerkers.
2.	De Stichtse Rijnlanden streeft naar een balans tussen de economische, sociale en milieuaspecten van haar activiteiten.
3.	De Stichtse Rijnlanden wil het bewustzijn over de wereld-waterproblematiek vergroten en bijdragen aan het oplossen ervan.

Bestuurlijke en wettelijke kaders

Door middel van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) wil De Stichtse Rijnlanden de begrippen integriteit, transparantie en verantwoording concreet vormgeven. Vanuit MVO neemt een organisatie verantwoordelijkheid voor de consequenties van haar handelen. In een continu verbeteringsproces neemt het waterschap op systematische wijze economische, milieu -en sociale overwegingen op een geïntegreerde manier in de gehele bedrijfsvoering op. Overleg met belanghebbenden maakt deel uit van dit proces. De Stichtse Rijnlanden stimuleert de medewerkers hierbij innovatief te werk te gaan.

Het thema "maatschappelijk verantwoord ondernemen" is opgesplitst in een viertal programma's:

- Goed werkgeverschap;
- Inkoop en aanbesteding;
- Duurzaamheid;
- Internationale samenwerking.

Deze bestuurlijke programma's worden in de volgende paragrafen verder uitgewerkt.

3.6.1 Programma Goed werkgeverschap

Voor de uitvoering van haar taken heeft het waterschap personeel in dienst en ook wordt veel via inhuur of aanneming ingeschakeld. Voor al deze mensen wil het waterschap zijn verantwoordelijkheid waarmaken zoals die ondermeer is vastgelegd in:

- Arbo-wet en in talloze regels en richtlijnen die algemeen geldig zijn, ongeacht de aard van de rechtsverhouding tussen ons waterschap en voor hem werkzame mensen
- Collectieve arbeidsovereenkomst SAW voor medewerkers
- Uitgangspunten van maatschappelijk verantwoord ondernemen
- De recent door de Unie van Waterschappen samen met de andere zelfstandige publieke werkgevers gemaakte afspraken met de minister van BZK over de volgende onderdelen:
 - een maatschappelijk herkenbare, gerespecteerde en legitieme publieke sector;
 - arbeidsparticipatie en arbeidspositie.

Operationele doelstellingen – Goed werkgeverschap

	Doelstelling	Outputindicator	Norm				
			2008	2009	2010	2011	2012
	• De Stichtse Rijnlanden zorg voor de ontwikkeling en uitvoering van een adequaat personeels- en organisatiebeleid	• Aantal medewerkerstevredenheids-onderzoeken	0	1	0	1	1
	• De Stichtse Rijnlanden streeft naar betrokken en gemotiveerde medewerkers	• Gemiddelde score per hoofdrubriek van het medewerkerstevredenheidsonderzoek (rapportcijfer 1 – 10)	-	7	-	7	-

Wat doen we ervoor?

Gedragscode integriteit medewerkers

In het komende begrotingsjaar wordt beleid ontwikkeld voor een gedragscode integriteit medewerkers.

Beleid agressie en geweld

Medewerkers van het waterschap krijgen regelmatig te maken met verbaal en soms ook fysiek geweld. Dergelijk gedrag kan verregaande gevolgen hebben voor de medewerkers en de organisatie. Om hiermee op een goede manier om te gaan wil het waterschap hiervoor beleid opstellen. Omdat agressie en geweld zich zowel intern als extern kan voordoen, zal het beleid daarop worden afgestemd.

Goede introductie van nieuwe medewerkers

Nieuwe medewerkers worden op basis van het KAM-protocol geïntroduceerd binnen onze organisatie. Door jaarlijks een korte evaluatie te doen, kan de introductie nog efficiënter en effectiever worden.

Invulling geven aan de resultaten van het MTO

De Stichtse Rijnlanden heeft zich voorgenomen periodiek een medewerkerstevredenheidsonderzoek uit te voeren. De uit dit onderzoek volgende resultaten moeten doorgevoerd worden in de organisatie.

Goede interne communicatie

Binnen het waterschap wordt zeer veel gecommuniceerd. Door nut en noodzaak van de verschillende communicatiestromen (in- en extern) periodiek te evalueren kan dit mogelijk nog efficiënter en effectiever.

Registreren en organiseren benodigde cursussen

Binnen het waterschap worden allerlei cursussen en opleidingen gevolgd. Door een en ander in een systeem te registreren is het beter mogelijk de kennis binnen de organisatie te borgen en tijdig nieuwe opleidingen te organiseren.

3.6.2 Programma Inkoop en aanbesteding

De Stichtse Rijnlanden heeft de verantwoordelijkheid om de haar toevertrouwde middelen op een integere en doelmatige wijze te besteden. Hiertoe is het bestuursvoorstel "Aanbestedingsbeleid voor werken, diensten en leveringen" opgesteld en vastgesteld door het AB in 2004.

Operationele doelstellingen – Inkoop en aanbesteding

	Doelstelling	Outputindicator	Norm				
			2008	2009	2010	2011	2012
	• De Stichtse Rijnlanden streeft naar een eenduidig en transparant inkoop- en aanbestedingsbeleid	• % aanbestedingen dat voldoet aan de Europese richtlijnen	100	100	100	100	100

Wat doen we ervoor?

Duurzaam inkopen

Het waterschap realiseert zich dat niet alleen kosten maar ook Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen en duurzaamheid een rol spelen bij het inkopen. Binnen het inkoopplatform wordt hiervoor beleid opgesteld.

3.6.3 Programma Duurzaamheid

Duurzame ontwikkeling betekent zorgen voor een balans tussen de economische, sociale en milieuaspecten van onze activiteiten. Het is belangrijk dat de economie groeit, maar het mag niet ten koste gaan van de natuur of mensen. Duurzaamheid heeft niet alleen te maken met het klimaat of het uitsterven van bepaalde dieren of planten. Het gaat over people, prosperity en planet

Operationele doelstellingen – Duurzaamheid

	Doelstelling	Outputindicator	Norm				
			2008	2009	2010	2011	2012
	• De Stichtse Rijnlanden wil toewerken aan meer zorg voor de belangen van omwonenden, consumenten en natuur en milieu	• % Energiebesparing rioolwaterzuiveringen • % Groene stroom	2 100	2 100	2 100	2 100	2 100

Wat doen we ervoor?

Meerjarenafspraak Energie efficiency

De Unie van Waterschappen heeft op 1 juli 2008 een Meerjarenafspraak met het ministerie van Economische zaken getekend. Daarmee zetten ze een belangrijke stap voor het verbeteren van de energie efficiency bij rioolwaterzuiveringen. De waterschappen spreken af om elk jaar de energie-efficiency met twee procent te verbeteren. De ambitie is om in 2020 dertig procent efficiënter te werken. Ons waterschap heeft dit convenant getekend en is al druk bezig met de realisatie. Voor een groot aantal zuiveringen is een energiebesparingsplan opgesteld. Een werkgroep is bezig deze plannen in de praktijk door te voeren. Voor het kantoor in Houten wordt in het komende begrotingsjaar een energielabel opgesteld.

Certificering duurzaam terreinbeheer

Terreinen van het waterschap worden duurzaam beheerd. Om dit aan te tonen wil het waterschap zich laten certificeren en daarmee als voorbeeld dienen voor de gemeenten en andere terreinbeheerders, om uiteindelijk ook bij hen tot gedragsverandering te komen.

Groene stroom

De Stichtse Rijnlanden heeft een vierjaren-contract getekend met energiebedrijf Nuon voor de levering van groene elektriciteit. Door deze stap is het elektriciteitsverbruik van het waterschap vanaf 2009 honderd procent duurzaam.

Nu al is een kwart van het elektriciteitsverbruik van het waterschap 'groen', omdat deze energie wordt opgewekt in de eigen biogasinstallaties. In die installaties wordt elektriciteit gewonnen uit het biogas dat vrijkomt door vergisting van zuiveringsslib, een restproduct van de zuivering van rioolwater.

Het inkopen van groene stroom past in het duurzame energiebeleid. Vanaf 2009 is de 32 miljoen kWh die het waterschap nu nog 'grijs' inkoopt afkomstig uit duurzame energiebronnen. De overige 10 miljoen kWh blijft opgewekt worden in de eigen biogasinstallaties.

3.6.4 Programma Internationale samenwerking

De Unie van Waterschappen heeft in 2007 namens de waterschappen het z.g. "Akkoord van Schokland" ondertekend. In dit akkoord is o.a. de intentie uitgesproken dat de waterschappen zich voor internationale samenwerking zullen inzetten en daarvoor publiek geld kunnen gebruiken.

Operationele doelstellingen – Internationale samenwerking

	Doelstelling	Outputindicator	Norm				
			2008	2009	2010	2011	2012
	• De Stichtse Rijnlanden wil bijdragen aan het oplossen van de wereld-waterproblematiek	• Aantal (langdurige) internationale samenwerkingsverbanden	1	2	1	1	1
		• Aantal kennisuitwisselingsverbanden	1	2	2	2	2

Wat doen we ervoor?

Internationale samenwerking

Het spoor *internationale kennis-uitwisseling*, waarin actieve deelname aan netwerken op Europees en wereldniveau centraal staat. Het gaat erom de eigen kennis en ervaring te delen met andere organisaties, alsmede te leren van ervaringen op andere plaatsen in Europa en wereldwijd. Het streven is om in meerdere kennis-gremia actief te zijn, en plaatsen te bieden voor internationale studenten.

Het spoor van de *internationale solidariteit*. Hier gaat het om dat het waterschap zijn kennis, ervaring en netwerk inzet voor het verbeteren van de situatie van de bevolking in armere regio's van de wereld, op het gebied van toegang tot water en sanitatie en waterbeheer in het algemeen. Het waterschap wil hiervoor samen met andere waterschappen en/of gemeenten een aantal langdurige samenwerkingsverbanden aangaan met organisaties in ontwikkelingslanden of arme delen van Europa. Een van de uitgangspunten hiervoor is het akkoord van Schokland dat in 2007 door de Unie is ondertekend.

4 Begroting in één oogopslag

De Stichtse Rijnlanden in het kort					
In miljoenen euro's (afroundingsverschillen mogelijk)	Begroting 2008	Voorjaarsnota 2008	Begroting 2009	Begroting 2009 Baten	Begroting 2009 Lasten
Exploitatiebudget per thema					
Veiligheid	7.832	7.977	9.076	3.354	12.430
Primaire en regionale waterkeringen	7.723	7.867	8.893	3.354	12.247
Calamiteiten zorg	110	110	183	0	183
Voldoende water	27.103	28.751	28.947	774	29.721
Waterkwantiteitsbeheer	24.335	25.875	25.991	774	26.765
Nationaal Bestuursakkoord Water	2.768	2.876	2.955	0	2.955
Schoon water	49.416	51.507	50.304	881	51.185
Kwaliteit van het oppervlakte water	4.967	5.151	5.597	0	5.597
Zuiveringsbeheer	44.449	46.356	44.707	881	45.588
Lastendruk	4.403	4.405	4.652	308	4.960
Tarieven en heffingsmaatstaven	-	-	-	-	-
Perceptiekosten	4.403	4.405	4.652	308	4.960
Totaal thema's	<u>88.754</u>	<u>92.639</u>	<u>92.980</u>	<u>5.317</u>	<u>98.297</u>
Exploitatiebudget per beleidsveld					
Planvorming	2.280	2.752	2.996	-	2.996
Aanleg en onderhoud waterkeringen	6.249	6.196	7.161	3.385	10.546
Inrichting en onderhoud watersystemen	21.573	22.766	21.323	414	21.737
Bouw exploitatie zuiveringstechnische	40.193	41.613	38.893	787	39.680
Inrichting en onderhoud vaarwegen,	293	293	335	259	594
Vergunningsverlening en handhaving keur	982	942	985	-	985
Beheersing van lozingen	1.783	2.340	2.067	-	2.067
Heffingen en invorderingen	3.604	3.585	3.577	299	3.876
Algemene bedrijfsvoering	11.797	12.152	15.643	173	15.816
Totaal beleidsvelden	<u>88.754</u>	<u>92.639</u>	<u>92.980</u>	<u>5.317</u>	<u>98.297</u>
Exploitatiebudget per kostensoort					
Variabele lasten	41.244	43.602	42.749	5.317	48.066
Personele lasten	16.462	16.653	19.742	-	19.742
Afschrijvingen	21.114	21.704	19.663	-	19.663
Rente	11.659	12.469	12.564	-	12.564
Geactiveerde overhead	-1.726	-1.789	-1.738	-	-1.738
Totaal kostensoorten	<u>88.754</u>	<u>92.639</u>	<u>92.980</u>	<u>5.317</u>	<u>98.297</u>
Totale nettobijdrage					
Watersysteemheffing ingezetenen	11.768	13%	18.557	19%	
Watersysteemheffing gebouwd	16.418	18%	23.221	23%	
Watersysteemheffing overig ongebouwd	3.500	4%	3.645	4%	
Watersysteemheffing natuur	0	0%	44	0%	
Zuiveringsheffing	0	0%	0	0%	
Verontreinigingsheffing	60.786	65%	53.386	54%	
Totale bruto bijdrage	92.471	100%	98.852	100%	
Kwijtscheldingen	3.768		4.028		
Bezwaren	769		822		
Oninbaar	561		599		
Totale netto bijdrage	87.374		93.404		
Mutatie egalisereserves					
Totale kosten	88.754		92.980		
Toevoeging (+) of onttrekking (-) egalisereserve	-1.380		424		
Totale bijdrage	87.374		93.404		

5 Overig

5.1 Weerstandsvermogen en reservepositie

Weerstandsvermogen

De Stichtse Rijnlanden loopt als overheidslichaam een aantal risico's voor onverzekerde en onverzekerbare schade. Zoals calamiteiten door overstromingen of droogte, het uitvallen van rwzi's en het bewust overlopen van polders bij extreme wateroverlast e.d.

Om financiële tegenvallers te kunnen opvangen heeft een organisatie, en dus ook Stichtse Rijnlanden, weerstandsvermogen nodig.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- a. de weerstandscapaciteit, zijnde de algemene reserve en andere mogelijkheden waarover het waterschap kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;
- b. alle risico's waarvoor onvoldoende maatregelen zijn getroffen en die van materiele betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Risico's en weerstandscapaciteit

Het bestaande beleid van ons waterschap omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's blijft erop gericht om financiële risico's zo veel mogelijk te voorkomen dan wel te beperken. Kanttekening valt hierbij te plaatsen dat bij elke bedrijfsvoering (bedrijfs)risico's worden gelopen.

De risico's die worden gelopen kunnen zowel het gevolg zijn van aanspraken van derden als van factoren die van directe invloed kunnen zijn op de budgettaire positie. Voorbeelden van deze laatste categorie zijn: fluctuaties in de rentestand en tegenvallers in de belastingopbrengsten. Een aantal bekende en erkende risico's die eventueel het gevolg kunnen zijn van aanspraken door derden zijn d.m.v. het afsluiten van een verzekeringspolis financieel afgedekt.

Voor de opvang van algemene tegenvallers zijn door het waterschap buffers aangelegd. Deze buffers bestaan uit: algemene reserves, bestemmingsreserves en voorzieningen. Ook de capaciteit om belastingverhogingen toe te passen die maatschappelijk aanvaardbaar zijn wordt als een buffer gezien. Het totaal van deze buffers wordt gezien als weerstandscapaciteit. De gewenste weerstandscapaciteit is niet exact te berekenen. Uniforme normen en objectieve maatstaven voor lagere overheden zijn nog niet voorhanden.

De algemene reserves per belastingcategorie dienen voor het opvangen van calamiteiten in de exploitatie-sfeer. De bandbreedte van de reserves is bepaald op 15% tot 25% van de toe te rekenen kosten per belastingcategorie. Het huidige beleid is dat het waterschap in totaal incidenteel onder deze bandbreedte mag uitkomen, om een gelijkmatige tariefontwikkeling te bewerkstelligen. Op termijn wordt er geleidelijk naar toegewerkt om met de reserves per belastingcategorie binnen de bandbreedte te blijven.

5.2 Onttrekkingen aan voorzieningen

In deze paragraaf wordt ingegaan op de bedragen die rechtstreeks uit voorzieningen worden onttrokken.

Pensioenen dijkgraven

Voor de uit te betalen pensioenen ten behoeve van de dijkgraven wordt periodiek de toekomstige verplichting door een actuaire berekend en zo nodig wordt de voorziening op de hoogte van de berekening aangepast. De voorziening is gebaseerd op de contante waarde van de toekomstige verplichtingen. Er is 2006 een actuariële berekening opgesteld.

Uitkering personeel

Deze voorziening wordt aangehouden voor nog te betalen wachtgeldregelingen.

Groot onderhoud

De vorming van de voorziening voor Groot onderhoud van het waterschapskantoor is gebaseerd op het Groot onderhoudsplan 2006-2015.

Baggeren

In 2001 is het baggerprogramma 2001-2015 vastgesteld. In dit programma is inmiddels een aantal aanpassingen doorgevoerd als gevolg van het intensiveren van gebiedsgericht baggeren en het beter afstemmen van onze baggerplannen met die van gemeenten (samen optrekken). De totale dotatie in 2009 bedraagt € 8.000.000.

Tabel 21 – Staat van reserves en voorzieningen 2009 (in € 1.000)*

		Stand 31-12-07	Prognose 31-12-08	Begroting 2009		
	<u>Algemene reserves</u>					
	Algemene reserves	21.725	19.114	18.914		
	Nog te bestemmen reserve	-2.611	-200	424		
	Totaal algemene reserves	19.114	18.914	19.338		
	<u>Bestemmingsreserves</u>					
2300	Geschiedschrijving GWW	39	30	51		
	Totaal bestemmingsreserves	39	30	51		
	Totaal eigen vermogen	19.153	18.944	19.389		
		Prognose 31-12-08	Dotaties 2009	Onttrekking 2009	Vrijval 2009	Stand 31-12-09
	<u>Voorzieningen</u>					
3000	Voormalig bestuursleden	363	0	77	0	286
3004	Uitkering personeel	238	127	148	0	217
3100	Groot onderhoud Poldermolen 2	964	159	100	0	1.023
3105	Groot onderhoud Poldermolen 3	95	0	0	0	95
	Subtotaal	1.660	286	325	0	1.621
3280	Baggeren Waterkwantiteitsbeheer	2.441	8.000	8.000	0	2.441
3281	Baggeren tertiare watergangen	586		250		336
	Subtotaal baggeren	3.027	8.000	8.250	0	2.777
	Totaal voorzieningen	4.687	8.286	8.575	0	4.398

5.3 Bedrijfsvoering

Organisatie

In de afgelopen periode zijn onder het label Waterkracht belangrijke stappen gezet. Op het punt van de organisatiecultuur zijn te noemen de invoering van een nieuwe cyclus van personeelsgesprekken en de intensivering van het overleg en de samenwerking van alle leidinggevendenden in het managementoverleg. Daarnaast investeren we veel in Managementdevelopment en in een opleiding programma- en projectmanagement. Het door het AB vastgestelde nieuwe sturingsconcept wordt geïmplementeerd en de afspraken tussen opdrachtgever en opdrachtnemer worden opgesteld. De bijbehorende administratieve systemen worden hiervoor opnieuw ingericht.

Naast deze op samenwerking en cultuur gerichte activiteiten is er de reorganisatie. De eerste twee fasen zijn nagenoeg afgerond. De eerste fase gaat over de topstructuur, de ondersteunende afdelingen en één Ingenieursbureau. De tweede fase noemen we het kantelen van de primaire afdelingen. Fase 1 en fase 2 zijn uiteindelijk samengetrokken in één reorganisatieproces.

Intussen gaat de invoering van FuWater van start. Dit is het functiewaarderingssysteem dat alle waterschappen invoeren, uiterlijk per 2010.

Het dagelijks bestuur heeft een quick scan laten uitvoeren waarbij aan de ambtelijke organisatie de vraag is gesteld of deze voldoende in staat is om de bestuurlijke ambities waar te kunnen maken. Dit heeft alles te maken met de randvoorwaarden waaronder tot nu toe gewerkt is en die door deze quick scan ineens niet meer als vast gegeven beschouwd hoefden te worden. Met name “we doen het met de huidige formatie” en “we doen het met de huidige mensen”.

Uit deze quick scan is gebleken dat om echt toegesneden te zijn op de steeds veranderende maatschappij en op wat dit vraagt van het waterschap, er een aanvullende diepte-investering nodig is in onze medewerkers en in onze organisatie.

Het gaat daarbij om het:

- investeren in kennis en vaardigheden van de huidige medewerkers en leidinggevendenden;
- uitbreiden van de capaciteit om de kwaliteit en continuïteit van de organisatie op het vereiste niveau te brengen en te houden, door een goede mix van maatregelen zoals inhuur, samenwerking met andere partijen of personeelsuitbreiding;
- opwaarderen van functies en deze bezetten door mensen met de benodigde kwaliteiten;
- bevorderen van interne en externe mobiliteit;
- benutten van nieuwe methoden en technieken;

Nieuwe Waterschapswet

De nieuwe Waterschapswet legt de nadruk op vereenvoudiging en transparantie voor burgers en bedrijven. Kernbegrippen om hiertoe te komen zijn: doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid.

Rechtmatigheid is voor de wetgever een belangrijk onderwerp, omdat het een middel is om verantwoording aan de buitenwereld af te leggen en transparant te zijn. Het doel is het vertrouwen van burgers en bedrijven in de overheid en het waterschap als overheidsorgaan te vergroten.

Bij rechtmatigheid gaat het om het voldoen aan de wettelijke kaders en regelgeving. De nadruk ligt hierbij op de financiële rechtmatigheid: de rechtmatigheid in het kader van de accountantscontrole.

Het waterschap zal in 2009 waarborgen moeten treffen dat financieel rechtmatig wordt gehandeld.

De nieuwe Waterschapswet heeft ook gevolgen voor de rolverhouding en de samenwerkingsformule van algemeen en dagelijks bestuur. Begin 2009 zal een nieuw bestuur worden geïnstalleerd. Er zal mogelijk sprake zijn van een vorm van oppositie. Dit betekent dat er meer directe ondersteuning zal moeten zijn voor het dagelijks en algemeen bestuur, maar ook meer facilitaire en communicatieve ondersteuning.

De nieuwe bestuursleden zullen worden voorbereid op het werk als bestuurslid bij het waterschap. Dit betekent het bijbrengen van kennis over inhoudelijke onderwerpen, het leren kennen van het gebied en samenwerken als bestuur (teambuiding).

Informatie & Automatisering

Binnen het waterschap wordt verdere digitalisering van werkprocessen en informatiestromen noodzakelijk. Daarnaast moet elk waterschap de doelstellingen van het rijksprogramma "Andere overheid" realiseren. Dit heeft vanzelfsprekend gevolgen voor informatiebeheer en automatisering. Deze ontwikkelingen hebben ten doel de kwaliteit van de producten en diensten van en binnen het waterschap te verhogen. Daarnaast beogen we efficiënter te werken.

Daarnaast zijn er een aantal externe invloeden waar het waterschap mee te maken heeft. Deze vloeien deels voort uit wettelijke verplichtingen die voor het waterschap gelden of gaan gelden, zoals het gebruik van de Authentieke Basisregistraties en de invoering van het Burger Service Nummer ("Andere Overheid"). Onder de naam Elektronische Dienstverlening wordt in ons waterschap een programma gestart waarin naast de bovengenoemde verschillende externe thema's de aandacht krijgen, zoals DigiD en Digitale Uitwisseling van Ruimtelijke Processen (DURP). Waterschappen werken hierbij zoveel mogelijk samen via Het Waterschapshuis.

5.4 EMU-saldo

Algemeen

Lidstaten van de Economische en Monetaire Unie (EMU) hebben afgesproken dat het EMU-saldo geen groter tekort mag laten zien dan 3% van het Bruto Binnenlands Product. Het EMU-saldo is het vorderingensaldo van de totale overheid. Dus ook waterschappen beïnvloeden of Nederland zich aan de Europese afspraken houdt. Voor waterschappen is het EMU-saldo grofweg te berekenen als het saldo van inkomsten en uitgaven in een jaar. Om het EMU-saldo te kunnen beheersen hebben het kabinet en de decentrale overheden in oktober 2004 afspraken gemaakt. Daarbij is vastgelegd dat de bijdrage van waterschappen aan het EMU-tekort als meer dan evenredig wordt gezien wanneer hun EMU-tekort de 250 miljoen euro (de "referentiewaarde") overstijgt.

EMU-tekort

Op grond van via de begrotingsvergelijking verzamelde cijfers kan worden geconcludeerd dat de waterschappen in 2009 een fors hoger EMU-tekort zullen hebben, namelijk van circa 400 miljoen euro. Omdat de waterschappen als gevolg van met name het Nationaal Bestuursakkoord Water en de Europese Kaderrichtlijn vrijwel jaarlijks toenemende investeringsvolumes hebben, hebben zij bijna per definitie een fors EMU-tekort. De waterschappen met de ten opzichte van de jaarlijkse afschrijvingen relatief omvangrijkste investeringsvolumes laten ook de grootste overschrijdingen van de eigen referentiewaarde zien. Als de totale referentiewaarde wordt omgerekend naar afzonderlijke waterschappen dan wordt de individuele referentiewaarde van De Stichtse Rijnlanden in 2009 overschreden. Zie de onderstaande tabel

Tabel 22 – EMU-saldo (in € 1.000)

	2008	2009
Referentiewaarde	-9.800	-9.800
EMU-saldo	-30.326	-18.728
Over-/onderschrijving	-20.526	-8.928

Conclusie

De factor die de grootste invloed op het EMU-saldo heeft, is de verhouding tussen het investeringsvolume en de jaarlijkse afschrijvingen. Is er een relatief omvangrijk investeringsvolume dan is er per definitie ook een grote overschrijding van de referentiewaarden. Gelet op de huidige economische prognose levert deze Europese norm momenteel geen knelpunt op.

5.5 Treasury

Inleiding

Het treasurybeleid van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden is vastgesteld in de verordening "beleids – en verantwoordingsfunctie Waterschap HDSR". Hierin zijn de afspraken vastgelegd over de wijze waarop de financieringsactiviteiten binnen de organisatie dienen plaats te vinden. De verordening beoogt hiermee het financieringsbeleid transparant te maken waarbij de risico's zo goed mogelijk worden beheerst binnen de vastgestelde kaders.

Risicobeleid

Het treasurybeleid is erop gericht binnen de financiële mogelijkheden van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden een zo hoog mogelijk rendement te verkrijgen op overtollige middelen en de lasten op aan te trekken middelen zo veel mogelijk te reduceren.

Daarnaast is de houding ten aanzien van financieel risico defensief en risicomijdend. Het risicobeleid is erop gericht om toekomstige risico's inzichtelijk te maken, te beheersen of te verminderen.

De uitvoering van de treasurytaak mag niet leiden tot een vergroting van de risico's voor de organisatie. Hierbij geldt dat het niveau van renterisico's in de komende jaren de wettelijke normen, te weten de kasgeldlimiet en de renterisiconorm, zoals vastgelegd in de Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO), niet overschrijdt.

Liquiditeitsprognose

Op basis van de begroting 2009 en de begrote liquiditeitspositie per 31-12-2008, is een liquiditeitsprognose opgesteld. Het verloop van de langlopende schulden is in de onderstaande tabel opgenomen.

Tabel 23 – Vermogensbehoefte (in € 1.000)

Begrote vermogensbehoefte 31-12-2008			245.578
Reguliere aflossingen 2009		18.200	
Aan te trekken leningen 2009	5,0 %	30.000	
Begrote vermogensbehoefte 31-12-2009			257.378

Aan te trekken leningen

Op grond van de begroting dient er een bedrag van € 30 miljoen te worden aangetrokken. Hierover zal naar verwachting 5,0% rente worden betaald. De reguliere aflossingen bedragen € 18 miljoen zodat de begrote vermogensbehoefte € 257 miljoen bedraagt.

Externe toetsing door toezichthouder

De provincie Utrecht is ingevolge de Wet Fido aangewezen als toezichthouder. Zij toetst of het waterschap voldoet aan de normen zoals vastgesteld in deze wet. Hierbij zijn twee wettelijke normen te onderscheiden, de renterisiconorm en de kasgeldlimiet.

Renterisiconorm

De renterisiconorm is altijd een percentage van de vaste schuld per 1 januari van het begrotingsjaar geweest en was bepaald op 20%.

Met ingang van 1 januari 2009 is het de bedoeling dat dit percentage aangepast wordt. Voor de waterschappen wordt het percentage dan bepaald op 30% van het begrotingstotaal. De verwachte aanpassing heeft te maken met een aanstaande wetswijziging die onlangs is ingediend namens de minister van Financiën bij de tweede kamer. Het zal naar verwachting nog tot het eind van het jaar duren, voordat het wetstraject is afgerond. In deze begroting wordt er vooralsnog van uit gegaan dat de invoeringsdatum 1 januari 2009 zal zijn.

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De nieuwe renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 30% van het begrotingstotaal. Het begrotingstotaal komt daarbij in de plaats van de totale schuld.

De rente risiconorm wordt berekend door de in het jaar vervallen leningen die moeten worden gefinancierd, uit te drukken in een percentage van de begroting. Op basis van de liquiditeitsprognose 2009 bedraagt het rente risicopercentage voor ons waterschap 18% wat beneden de norm ligt.

Kasgeldlimiet

De wettelijke kasgeldlimiet bepaalt hoeveel maximaal met kort geld gefinancierd mag worden. De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage van het begrotingstotaal per 1 januari van het betreffende begrotingsjaar. Voor de waterschappen is dit vastgesteld op 23%. De kasgeldlimiet voor ons waterschap is in 2008 daarom circa € 22 miljoen. Het waterschap mag dus korte termijnfinanciering aantrekken tot dit bedrag.

Rentevisie

Voor de bepaling van de rentevisie wordt aangesloten bij de rentevisie van zes grote banken. Het in deze begroting opgenomen percentage van 4,8% betreft de gemiddelde renteverwachting voor over 12 maanden van deze grote banken per juli 2008.

Financiering via rekening-courant (kortlopend geldlening) is over het algemeen genomen goedkoper dan via langlopende geldleningen. Daarom trekken we pas een langlopende geldlening aan als de kasgeldlimiet over langere periode overschreden dreigt te worden. Om een te risicovolle financieringspositie te voorkomen, zijn wettelijke normen vastgelegd, uitgedrukt in de kasgeldlimiet en de risiconorm.

Rapportages

In de tussentijdse rapportages (Burap) wordt enerzijds verantwoording afgelegd over de uitgevoerde treasurytransacties en anderzijds op basis van de geactualiseerde liquiditeitsprognose het beleid bijgesteld. In de tussentijdse rapportage zullen de volgende zaken aan de orde komen:

- Alle interne en externe ontwikkelingen die voor het resterende jaar van belang zijn met betrekking tot de liquiditeitspositie en het aantrekken en uitzetten van gelden;
- Een prognose van de financiële stromen en posities;
- De omvang van de renterisico's voor het resterende jaar;
- Een algemene rentevisie voor het resterende jaar;
- Overzicht uitgevoerde transacties in het afgelopen jaar;
- De gewijzigde voorgenomen transacties, die het treasury beleid vorm geven;
- Toetsing van de renterisico's middels de rente risiconorm en de kasgeldlimiet.

5.6 Verbonden partijen

Cross-border lease

In 1998 is een Crossborder lease overeenkomst afgerond met betrekking tot de rioolwaterzuiveringsinstallaties. Naar aanleiding van deze overeenkomst kunnen zich een aantal verplichtingen voordoen voor zowel het waterschap als voor AIG Financial Products Inc., de partij waarmee de overeenkomst is afgesloten. Deze verplichtingen zijn contractueel vastgelegd en laten de bedrijfsvoering ongemoeid.

Ten aanzien van de afgesloten Crossborder lease heeft het waterschap een leaseverplichting met een initiële looptijd van twintig jaar. De gehanteerde rentevoet bedraagt 6,54% op basis van annuïteiten.

Muskusrattenbestrijding

In 2008 is de taak van de Muskusrattenbestrijding door de provincie Utrecht overgedragen aan de drie waterschappen. De uitvoering van deze taak ligt bij het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden.

Het provinciebestuur levert een vaste en variabele financiële bijdrage aan de waterschappen. Het variabele gedeelte betreft 50% van de kosten die de samenwerkende waterschappen in enig jaar in de bestrijding van de muskusratten dienen te maken na aftrek van de vaste bijdrage. De vaste bijdrage is gebaseerd op de voormalige Provinciefondsbijdrage.

De provincie Gelderland draagt bij voor het Gelderse deel van het vanggebied van het waterschap Vallei en Eem (vaste geïndexeerde bijdrage is vastgelegd in een overeenkomst).

Voor de beverrattenbestrijding ontvangt het waterschap een bijdrage van het LCCM (via de provincie Utrecht).

In de "Overeenkomst van kosten voor gemene rekening Muskusrattenbestrijding Utrecht" is de bijdrage van de deelnemende waterschappen vastgelegd:

- Waterschap Vallei en Eem 15%
- Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht 20%
- Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden 65%

5.7 Investeringsen

Inleiding

In relatie tot de investeringen kunnen verschillende soorten kredieten worden onderkend en verstrekt, te weten kredieten ten behoeve van:

- beleidsmatige onderzoeken;
- beleidsmatige investeringen;
- niet-beleidsmatige investeringen, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen:
 - vervangingsinvesteringen;
 - investeringen in bedrijfsmiddelen.

Hieronder is aangegeven hoe de kredietverstrekking van de bovenstaande groepen in zijn werk gaat. Aansluitend aan de uitleg van de gevolgde systematiek zijn de voor 2009 geplande projecten gerangschikt naar de verschillende groepen.

NB Alleen de projecten met startjaar 2009 zijn hieronder opgenomen. De lopende investeringen, waarvan het krediet in 2008 of eerder is verstrekt, zijn niet in onderstaande overzichten verwerkt.

A) Beleidsmatige onderzoeken

Kredieten ten behoeve van beleidsmatige onderzoeken (onderzoekskosten, advieskosten en arbeidskosten van de eigen organisatie) worden verstrekt met het oog op de onderbouwing van beleid en de eventueel daarmee samenhangende toekomstige investeringen. De kredieten ten behoeve van beleidsmatige onderzoeken worden beschouwd als immateriële vaste activa, ofwel investeringen die, in overeenstemming met de nieuwe comptabiliteitsvoorschriften voor waterschappen in één keer t.l.v. het exploitatiebudget planvorming 2009 komen. Het algemeen bestuur stelt in de begroting jaarlijks het totale volume vast van de kredieten die in het betreffende jaar kunnen worden verstrekt ten behoeve van beleidsmatige onderzoeken, evenals een lijst met uit te voeren onderzoeken die voor een kredietaanvraag in aanmerking komen. De verstrekking van kredieten voor beleidsmatige onderzoeken is gemandateerd aan het dagelijks bestuur. De verantwoording over de verrichte onderzoekswerkzaamheden, alsmede de resultaten van de beleidsmatige onderzoeken worden voorgelegd aan het algemeen bestuur.

Kredietverstrekking beleidsmatige onderzoeken

Planning	Autorisatie	Rapportage
Het AB stelt in de begroting de volgende zaken vast: - totaal kredietvolume; - overzicht onderzoeken.	Kredietaanvragen moeten worden goedgekeurd door het DB.	Rapportage aan AB over besteding middelen en uitkomsten.

Het totaal van de kredieten voor beleidsmatige onderzoeken, die in 2009 van start gaan, bedraagt € 2.597.000.

Tabel 24 – Projecten beleidsmatige onderzoeken (in € 1.000)

	2009	2010	2011	2012 en verder	Totaal
Beheerregisters waterkeringen	1.000	0	0	0	1.000
Vaststellen legger	200	0	0	0	200
Beheerregister Primair en Regionaal	150	150	250	250	800
Herzien meetplan waterkwantiteit	50	150	150	150	500
Samenwerking riooloverstorten	60	0	0	0	60
Watch	37	0	0	0	37
Totaal	1.497	300	400	400	2.597

B) Beleidsmatige investeringen

Bij kredieten ten behoeve van beleidsmatige investeringen gaat het om de kredieten voor nieuwe investeringen die tot structurele uitgaven voor ons waterschap leiden. Het gaat hier om investeringsprojecten die beleidsmatig relevant zijn, zoals bijvoorbeeld de bouw of uitrusting van een zuiveringsinstallatie of watergebiedspannen. De beleidsmatige relevantie komt tot uitdrukking in de betrokkenheid van het algemeen bestuur.

Het algemeen bestuur stelt in de begroting jaarlijks het totale volume vast van de kredieten die in het betreffende jaar kunnen worden verstrekt ten behoeve van beleidsmatige investeringen, alsmede een overzicht van investeringsprojecten die voor een kredietaanvraag in aanmerking komen. Kredieten ten behoeve van beleidsmatige investeringen worden ieder afzonderlijk door het algemeen bestuur geautoriseerd.

Het voorbereidingskrediet is er op gericht dat het dagelijks bestuur uitgewerkte voorstellen aan het algemeen bestuur kan voorleggen. Het hierbij vaak noodzakelijke voorbereidende werk (onderzoekskosten, advieskosten en arbeidskosten van de eigen organisatie) wordt vanuit dit krediet gedekt. Aanwendungen van voorbereidingskredieten die niet op korte termijn leiden tot investeringsaanvragen, worden in één jaar afgeschreven. De hoogte van het voorbereidingskrediet wordt elk jaar in de begroting bepaald. Als uitgangspunt voor het begrotingsjaar 2009 is gehanteerd dat het voorbereidingskrediet 10% bedraagt binnen de totale kredietaanvraag in het desbetreffende begrotingsjaar.

Ter voorbereiding van deze plannen, is het dagelijks bestuur gemandateerd tot 10% van het totaalbedrag van nieuwe investeringskredieten aan voorbereidingskredieten te verstrekken. In de periodieke bestuursrapportages wordt verantwoording afgelegd over de voortgang van de projecten ten behoeve waarvan kredieten zijn verstrekt. In de jaarrekening legt het dagelijks bestuur verantwoording af over de besteding van de verstrekte kredieten.

Kredietverstrekking beleidsmatige investeringen

Planning	Autorisatie	Rapportage
Het AB stelt in de begroting de volgende zaken vast: - totaal kredietvolume; - overzicht projecten.	Kredietaanvragen moeten afzonderlijk worden goedgekeurd door het AB. Voorbereidingskredietaanvragen tot 10% van het krediet worden door het DB goedgekeurd.	Monitoring voortgang projecten door AB via bestuursrapportages. Verantwoording via de jaarrekening.

Het totaal van de nieuwe beleidsmatige investeringskredieten, die in 2009 van start gaan, bedraagt € 30.065.000.

Tabel 25– Projecten beleidsmatige investeringen (in € 1.000)

	2009	2010	2011	2012 en verder	Totaal
Uitvoering wateropgave ex WGP	225	500	500	6.000	7.225
rwzi Breukelen. toekomst	500	0	0	4.450	4.950
Wateropgave	500	3.500	1.800	1.300	7.100
Kaderrichtlijn water	1.438	1.683	3.282	3.282	9.685
Vismigratie	200	200	200	200	800
Waterkwaliteitsmaatregelen	305	0	0	0	305
Totaal	3.168	5.883	5.782	15.232	30.065

Tabel 26 - In voorgaande jaren verstrekte kredieten voor beleidsmatige investeringen, waarvan de uitvoering in 2009 doorloopt (in € 1.000)

	2009	2010	2011	2012 en verder
Uitvoering WGP Groenraven	550	550	550	1.519
Uitvoering WP Utrecht	250	250	250	1.085
Uitvoering WP Nieuwegein	125	125	125	540
Uitvoering WGP Boezem	1.200	1.200	1.200	4.600
Uitvoering WGP Linschoterwaard	425	425	425	1.700
Uitvoering WGP Kamerik	850	850	850	2.550
Uitvoering WGP Kromme Rijn	850	850	850	3.400
Uitvoering WGP Bodegraven	750	750	750	640
Uitvoering PB Driebruggen	150	200	260	0
Uitvoering WGP Lopikerwaard	275	375	375	290
Uitvoering WGP Langbroekerwet.	400	400	400	776
Boezem Haarlijn	350	0	0	0
Uitvoering creosoot watergebiedsplannen	232	232	232	1.160
VERDR. BESTR. 2006-2010	49	0	0	0
rwzi Nieuwegein uitbreiding	1400	0	0	0
rwzi De Meern. uitbreiding	200	0	0	0
west_rwzi Woerden. uitbr.	1.500	0	0	0
west rwzi Maarssenbroek uitbr	3.700	0	0	0
oost_rwzi De Bilt. uitbr.	165	0	0	0
rwzi Zeist. uitbreiding	7.000	0	0	0
rwzi Bunnik. Uitbreiding	5.000	0	0	0

C) Niet-beleidsmatige investeringen

Tot de niet-beleidsmatige investeringen worden de investeringen gerekend met een meer beheersmatig karakter. Het gaat hierbij in de eerste plaats om vervangingsinvesteringen, die zich richten op het in stand houden van het bestaande voorzieningenniveau (vervanging, levensduur verlengend groot onderhoud, renovatie van werken etc.). In de tweede plaats gaat het om investeringen in bedrijfsmiddelen zoals kantoormeubilair, kantoorautomatisering, het wagenpark etc. Vanwege het beheersmatige karakter kan bij het verstrekken van kredieten ten behoeve van niet-beleidsmatige investeringen een lichtere en dus snellere procedure worden gevolgd dan bij beleidsmatige investeringen. In de praktijk zal het onderscheid tussen beleidsmatige en niet-beleidsmatige investeringen wellicht niet altijd even scherp te maken zijn. Bij twijfel over de bestuurlijke relevantie moet worden gekozen voor de meest zware procedure, dus voor autorisatie door en verantwoording aan het algemeen bestuur.

Vervangingsinvesteringen /niet-beleidsmatige investeringen

De kredieten ten behoeve van niet-beleidsmatige investeringen, worden geautoriseerd door het dagelijks bestuur. Het dagelijks bestuur informeert het algemeen bestuur via bestuursrapportages over afwijkingen ten opzichte van de begroting. In de jaarrekening wordt verantwoording afgelegd.

Kredietverstrekking vervangingsinvesteringen / niet-beleidsmatige investeringen

Planning	Autorisatie	Rapportage
Het AB stelt in de begroting de volgende zaken vast: - totaal kredietvolume; - overzicht projecten.	Kredietaanvragen moeten worden goedgekeurd door het DB.	Afwijkingen worden gerapporteerd in bestuursrapportages. Verantwoording aan het AB wordt afgelegd in jaarrekening.

Het totaal van de nieuwe kredieten voor vervangingsinvesteringen, die in 2009 van start gaan, bedraagt € 8.829.000.

Tabel 27 – Projecten vervangingsinvesteringen / niet beleidsmatige investeringen (in € 1.000)

	2009	2010	2011	2012 en verder	Totaal
MP GOP KUNSTWERKEN 2009	2.156	0	0	0	2.156
MP GOP KADEN 2009	2.254	0	0	0	2.254
MP GOP OEVERS 2009	900	0	0	0	900
rgm Haarzuilen. pompinst.	30	0	0	0	30
rwzi L. Rijn verv. 2010	50	0	0	0	50
rwzi Houten. verv. 2009	1.400	0	0	0	1.400
rwzi Rhenen. verv. 2009	1.600	0	0	0	1.600
algemeen. slib 2009	110	0	0	0	110
algemeen N verwijdering 2009	51	0	0	0	51
Uitvoering verdrogingsbestrijding Langbroekerwetering	70	175	0	0	245
Waterketenbeleid	33	0	0	0	33
Totaal	8.654	175	0	0	8.829

Tabel 28 - In voorgaande jaren verstrekte kredieten voor vervangingsinvesteringen, waarvan de uitvoering in 2009 doorloopt (in € 1.000)

	2009	2010	2011	2012 en verder
Inlaat Hekendorp	1.000	0	0	0
Woerdersluis	750	0	0	0
Vervangingsinvesteringen ZB	1.850	100	0	0
rwzi De Meern. verv. Brug	130	0	0	0
rwzi Utrecht. verv. gasmotoren	200	0	0	0
rwzi Utrecht. verv. E install	500	0	0	0
rwzi Utrecht. verv. 2008	700	0	0	0
rwzi Breukelen. verv. 2008	1.000	0	0	0
rgm 't Weer. VI 2008.	300	0	0	0
rgm Oudewater Noord	50	0	0	0
rgm Broekdijk. VI 2008	300	0	0	0
rgm Holl. Rading. VI 2008	280	0	0	0

Investeringen in bedrijfsmiddelen /niet-beleidsmatige investeringen

Voor de investeringen in bedrijfsmiddelen verloopt de kredietverstrekking als volgt.

Kredietverstrekking investeringen in bedrijfsmiddelen

Planning	Autorisatie	Rapportage
Het AB stelt in de begroting de volgende zaken vast: - totaal kredietvolume; - overzicht projecten.	Autorisatie in begroting door AB.	Afwijkingen worden gerapporteerd in bestuursrapportages. Verantwoording aan het AB wordt afgelegd in jaarrekening.

Het totaal van de nieuwe kredieten voor bedrijfsmiddelen, die in 2009 van start gaan, bedraagt € 2.151.000.

Tabel 29 – Investerings in bedrijfsmiddelen (in € 1.000)

	2009	2010	2011	2012 en verder	Totaal
MP IBP MEERJARENPLAN 2009	485	0	0	0	485
MP VERV PLAN KA/TA 2009	500	0	0	0	500
Meubilair meerjaren	36	0	0	0	36
Algemeen. hardware 2009	45	0	0	0	45
Databeheer	100	0	0	0	100
Implementatie radar neerslagdata	35	0	0	0	35
IcA	100	200	200	200	700
Administratie	250	0	0	0	250
Totaal	1.551	200	200	200	2.151

Totaaloverzicht investeringen

In onderstaande tabel is het totaalbedrag opgenomen van de investeringen die in 2009 starten, het uitgavenpatroon van de kredieten kan over meerdere jaren lopen.

Tabel 30 – Totaal overzicht investeringen (in € 1.000)

	Totaal
Beleidsmatige onderzoeken	2.597
Beleidsmatige investeringen	30.065
Niet beleidsmatige investeringen	
- Vervangingsinvesteringen	8.829
- Investerings in bedrijfsmiddelen	2.151
Totaal	43.642

6 Risicoparagraaf

Algemeen

In deze paragraaf worden risico's genoemd die De Stichtse Rijnlanden loopt en die bestuurlijk relevant zijn. Risico is de kans op het gevaar voor schade of verlies door interne en externe omstandigheden. Als de omvang van het risico niet kan worden geschat kan hiervoor geen verzekering worden gesloten, voorzieningen worden gevormd of kan geen afwaardering van activa plaatsvinden.

In 2009 worden de risico's op een meer systematische wijze in beeld gebracht.

Omzetbelastingen

In de Wet verontreiniging oppervlaktewater is sinds 1 januari 2001 expliciet de mogelijkheid opgenomen om aan een bedrijf – onder voorwaarden - subsidie te verstrekken om te voorkomen dat het bedrijf zelf afvalwater gaat voorzuiveren. Het Ministerie van Financiën stelt zich op het standpunt dat de verstrekking van een dergelijke WVO-subsidie in BTW-termen een belaste vergoeding betreft voor een prestatie van het bedrijf aan het waterschap. Deze prestatie bestaat in deze optiek uit het voldoen aan de bij overeenkomst aangegane verplichting tot het afzien van (voor)zuivering van afvalwater.

De Unie van Waterschappen vindt dit standpunt voor discussie vatbaar. BTW-heffing is maatschappelijk ongewenst, omdat het de inzet van deze subsidies in belangrijke mate zou frustreren. De voorstellen voor een herziening van de financieringsstructuur, die een structurele oplossing bieden voor de afhaakproblematiek, spelen hierbij ook een rol. Een kabinetsstandpunt laat al enige jaren op zich wachten. De Unie van Waterschappen zal opnieuw bestuurlijk overleg gaan voeren over de ontstane BTW-problemen met betrekking tot de WVO-subsidies met de Staatssecretaris van Financiën. Als partijen er niet uitkomen wordt het opstarten van een proefprocedure niet uitgesloten.

Overdracht waterkwaliteitsbeheer door de provincie Utrecht

Per 1 januari 1997 heeft de provincie Utrecht het waterkwaliteitsbeheer overgedragen aan een drietal waterschappen, te weten Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV), Waterschap Vallei en Eem (WVE) en Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (De Stichtse Rijnlanden). Voor deze splitsing is een concept overeenkomst gemaakt waarin de tot het waterkwaliteitsbeheer behorende rechten en verplichtingen over de waterschappen zijn verdeeld. AGV en De Stichtse Rijnlanden hebben ingestemd met de concept overeenkomst. WVE heeft aangegeven het niet met de toerekening van kosten eens te zijn en te vinden dat zij onevenredig zwaar belast worden.

Tot nu toe is hierdoor een bedrag van € 0,748 miljoen onbetaald gebleven en is er een geschil over de verdeling van deze kosten over de betrokken waterschappen. De provincie Utrecht is inmiddels in het ongelijk gesteld (vonnis van de Rechtbank Utrecht d.d. 20 augustus 2008). Dit betekent dat de vordering is afgewezen. Gedurende 3 maanden (tot 20 november 2008) kan de provincie bij het gerechtshof hoger beroep instellen tegen dit vonnis.

Rioolslibzuivering Amersfoort

De VAR (Veluwe Afval Recycling) is van mening dat de waterschappen Amstel, Gooi en Vecht, Vallei en Eem en De Stichtse Rijnlanden gegarandeerd zouden hebben dat er voor een groot bedrag aan fiscaal compensabele verliezen in de RCR-boedel (Reduceren Composterende Reststoffen) zou zitten, die in de VAR in 1998 van deze waterschappen heeft overgenomen. De waterschappen ontkennen dat en zeggen dat zij geen standpunten van de fiscus kunnen garanderen en ook nooit gezegd hebben dat wel te doen. De VAR vordert een bedrag van ruim € 9,0 miljoen en gelet op de verdelingspercentages van de boedel zou 2/3 hiervan (ca € 6,5 miljoen) voor rekening van ons waterschap komen. De vordering is inmiddels volledig afgewezen (Vonnis Rechtbank Zutphen d.d. 2 juli 2008). De VAR is echter in hoger beroep gegaan bij het gerechtshof.

Besluit

Het algemeen bestuur van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden;

Gelet op het voorstel van dijkgraaf en hoogheemraden van 25 september 2008 met nummer FBP/08.148

Gelet op het advies van de commissie BM, commissie WS en commissie WE;

Overwegende dat een exemplaar van de ontwerpbegroting vanaf 31 oktober 2008 tot en met 12 november 2008 op het waterschapskantoor, Poldermolen 2 te Houten, voor een ieder ter inzage heeft gelegen, waarbij geen bedenkingen naar voren zijn gebracht.

In aanmerking nemende de doelstellingen uit de begroting 2009 te realiseren;

BESLUIT:

1. De Begroting 2009 vast te stellen en kennis te nemen van het meerjarenperspectief zoals weergegeven in tabel 6 op pagina 11;
2. Krediet te verlenen voor de in de tabellen 24, 25, 27 en 29 van paragraaf 5.7 voorgestelde investeringen;
3. De tarieven, zoals weergegeven in tabel 5 op pagina 11, vast te stellen. Deze tarieven per belastingcategorie zijn:
 - a. Watersysteemheffing ingezetenen: € 62,25 per huishouden;
 - b. Watersysteemheffing overig ongebouwd: € 60,68 per € 2.500,00 WOZ-waarde;
 - c. Watersysteemheffing natuur: € 4,60 per hectare;
 - d. Watersysteemheffing gebouwd: € 0,56 per vervuilingseenheid;
 - e. Zuiveringsheffing/ Verontreinigingsheffing: € 54,72 per vervuilingseenheid.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 12 november 2008.

Voorzitter. P.J.M. Poelmann

Secretaris. drs. E.Th. Meuleman

Bijlage 1: Productenoverzicht

Thema			
Bestuurlijk programma	Operationele doelstelling	BBP-producten	
Veiligheid			
De Stichtse Rijnlanden zorgt dat de kans op calamiteiten zo klein mogelijk is	De Stichtse Rijnlanden zorgt dat de keringen voldoen aan de normering wat betreft hoogte en kwaliteit	Aanleg en verwerving primaire waterkeringen	
		Aanleg en verwerving regionale waterkeringen	
		Onderhoud primaire waterkeringen	
		Onderhoud regionale waterkeringen	
		Beheersregister waterkeringen	
		Veiligheidstoetsing waterkeringen	
		Legger waterkeringen	
		Beheersplan waterkeringen	
		Keur	
		Vergunningen en keurontheffingen	
De Stichtse Rijnlanden zorgt dat in kritieke toestand de keringen zo lang mogelijk in stand blijven	De Stichtse Rijnlanden zorgt dat waterkeringen niet door derden worden verzwakt	Toezicht keur	
		Repressieve handhaving keur	
		Muskusrattenbestrijding	
		Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	
	De Stichtse Rijnlanden beschikt over een geoefend dijkleger	Calamiteitenplannen	
Schoon water			
De Stichtse Rijnlanden zuivert alle aanbod van afvalwater tegen de wettelijk gestelde en in specifieke gevallen strengere gebiedsgerichte normen	De Stichtse Rijnlanden zorgt voor voldoende verwerkingscapaciteit	Bouw en verwerving transportstelsels	
		Bouw en verwerving zuiveringsinstallaties	
		Bouw en verwerving slibverwerkingsinstallaties	
		Afvalwaterbehandeling door derden	
	De Stichtse Rijnlanden levert een duurzame zuiveringsprestatie	Beheer transportstelsels	
			Onderhoud transportstelsels
			Beheer zuiveringsinstallaties
			Onderhoud zuiveringsinstallaties
			Beheer slibverwerkingsinstallaties
	De Stichtse Rijnlanden levert een duurzame zuiveringsprestatie	De Stichtse Rijnlanden werkt samen met andere overheden in de waterketen	Onderhoud slibverwerkingsinstallaties
Afzet slibresten en producten			
WVO-heffing effluent			
Subsidies lozingen			
De Stichtse Rijnlanden beschermt de kwaliteit van het oppervlaktewater		Rioleringsplannen	
		Subsidies afhaakproblematiek	
		WVO-vergunning	
		WVO-melding	
		Toezicht WVO	
De Stichtse Rijnlanden bevordert de verbetering van de kwaliteit van het oppervlaktewater	De Stichtse Rijnlanden werkt samen met andere overheden in de waterketen	Repressieve handhaving WVO	
		Calamiteitenplannen	
	De Stichtse Rijnlanden bevordert de ecologische en fysisch-chemische kwaliteit van het oppervlaktewater	Stimulering derden aanpak diffuse emissies	
		Kwaliteitsmaatregelen in oppervlaktewater	
		Sanering van waterbodems	
		Monitoring waterkwaliteit	

Thema		
Bestuurlijk programma	Operationele doelstelling	BBP-producten
Voldoende water		
<i>De Stichtse Rijnlanden zorgt voor een optimaal waterregime dat aansluit op de functies van het gebied</i>	De Stichtse Rijnlanden bepaalt in samenspraak met belanghebbenden hoe het waterregime zo goed mogelijk aansluit bij de functies binnen het gebied	Waterbeheersplan
		Thema- en gebiedsgerichte plannen
		Plannen van derden
		Waterakkoorden
		Voorzieningen verwante belangen watersystemen
<i>De Stichtse Rijnlanden zorgt voor goed functionerende watersystemen</i>	De Stichtse Rijnlanden maakt het mogelijk om een peil in te stellen	Aanleg en verwerving waterlopen
		Bouw en verwerving kunstwerken passieve waterbeheersing
		Bouw en verwerving kunstwerken actieve waterbeheersing
	De Stichtse Rijnlanden houdt het functioneel watersysteem in stand	Calamiteitenplannen
		Calamiteitenbestrijding watersystemen
		Peilbesluiten
		Bediening actieve kunstwerken
		Monitoring waterkwantiteit
		Legger waterlopen en kunstwerken
		Beheerregister waterlopen en kunstwerken
		Baggerprogramma
		Onderhoud waterlopen
		Onderhoud kunstwerken passieve waterbeheersing
		Onderhoud kunstwerken actieve waterbeheersing
		Verwijdering en verwerking van verspreidbare baggerspecie
		Verwijdering en verwerking van niet verspreidbare baggerspecie
		Bijdragen aan derden voor baggeren
	De Stichtse Rijnlanden beschermt het functioneren van het watersysteem door schouwvoering, vergunningverlening, toezicht en handhaving	Keur
		Vergunningen en keurontheffingen
		Toezicht keur
		Repressieve handhaving keur
		Muskusrattenbestrijding
	De Stichtse Rijnlanden richt zich op een functioneel vaarwegbeheer t.b.v. beroepsvaart en recreatievaart	Vaarwegenbeheer
Lastendruk		
<i>De Stichtse Rijnlanden zorgt voor de uitvoering van de belastingverordening</i>	De Stichtse Rijnlanden streeft ernaar dat de perceptiekosten niet stijgen	Belastingheffing
		Invordering
De kosten van de thema's Tevredenheid belanghebbenden en Maatschappelijk verantwoord ondernemen zijn in de overige thema's opgenomen.		
Tevredenheid belanghebbenden		
<i>De Stichtse Rijnlanden werkt toe naar meer zorg voor de belanghebbenden</i>	De Stichtse Rijnlanden wil inzicht hoe de maatschappij over het waterschap denkt	
<i>De Stichtse Rijnlanden profileert zich als een open, professionele, klantgerichte organisatie die met beide benen in de samenleving staat</i>	De Stichtse Rijnlanden streeft naar het vergroten van bekendheid, legitimatie en draagvlak voor haar activiteiten	
	De Stichtse Rijnlanden streeft naar het optimaliseren van kennis- en informatie uitwisseling	

Thema		
<i>Bestuurlijk programma</i>	<i>Operationele doelstelling</i>	<i>BBP-producten</i>
	De Stichtse Rijnlanden zorgt ervoor dat de bezwaar- en verzoekschriften binnen de wettelijke termijn worden afgehandeld	
Maatschappelijk verantwoord ondernemen		
<i>De Stichtse Rijnlanden wil toewerken naar meer zorg voor de belangen van medewerkers en streeft naar een balans tussen de economische, sociale en milieuaspecten van haar activiteiten</i>	De Stichtse Rijnlanden zorgt voor de ontwikkeling en uitvoering van een adequaat personeels- en organisatiebeleid	
	De Stichtse Rijnlanden streeft naar betrokken en gemotiveerde medewerkers	
	De Stichtse Rijnlanden streeft naar een eenduidig en transparant inkoop- en aanbestedingsbeleid	
	De Stichtse Rijnlanden wil toewerken aan meer zorg voor de belangen van omwonenden, consumenten en natuur en milieu	
<i>De Stichtse Rijnlanden wil het bewustzijn over de wereld-waterproblematiek vergroten en bijdragen aan het oplossen ervan</i>	De Stichtse Rijnlanden wil bijdragen aan het oplossen van de wereld-waterproblematiek	

Het productenoverzicht bevat een ordening van de BBP-producten naar de bestuurlijke programma's en thema's. De producten zijn in dit overzicht opgenomen bij het programma waar ze de grootste bijdrage aan leveren. Werkzaamheden in het kader van "voldoende water" dragen bijvoorbeeld ook bij aan "schoon water". In de planvorming speelt dit ook. Sommige producten zijn om deze reden bij twee thema's opgenomen. Om het overzicht te bewaren is dit echter niet voor alle producten in dit schema zo gedaan. Bij de verdeling van de budgetten is echter wel rekening gehouden met een bijdrage van producten aan één of meerdere thema's.

Bijlage 2: Staat van personeelslasten

Tabel 31 Staat van personeelslasten (in € 1.000)

	Begroting 2008	Begroting 2009
Salarissen eigen personeel en bestuur	13.280	16.371
Sociale lasten eigen personeel en bestuur	3.364	4.147
Overige personeelslasten eigen personeel en bestuur	730	900
Salaris tijdelijk personeel/ uitzendkrachten	562	693
Totaal	17.936	22.110
FTE's		
Formatie	279	335

Het verschil t.o.v. de begroting 2008 wordt met name veroorzaakt door de inhuizing van de muskusrattenbestrijding en de invulling van de quickscan.